

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky

**Didaktické organizační formy a řídicí styly při pohybových
činnostech v mateřské škole**

Diplomová práce

Autor: Bc. Zuzana Koutová
Studijní program: Pedagogika předškolního věku se zaměřením na děti
se speciálními potřebami
Vedoucí práce: Mgr. Dita Culková, Ph.D.
Oponent práce: Mgr. Lucie Francová, Ph.D.

Zadání diplomové práce

Autor: Bc. Zuzana Koutová
Studium: P21P0797
Studijní program: N0112A300001 Pedagogika předškolního věku se zaměřením na děti se speciálními potřebami
Studijní obor: Pedagogika předškolního věku se zaměřením na děti se speciálními potřebami

Název diplomové práce: **Didaktické organizační formy a řídicí styly při pohybových činnostech v mateřské škole**

Název diplomové práce AJ: Didactic organizational forms and management styles in physical activities in kindergarten

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cíl: Cílem práce je vytvořit a ověřit inspirační sborník příprav na řízené pohybové činnosti v mateřské škole, které budou založené na méně častých sociálně-interakčních formách a řídicích stylech. Dílčím cílem je sledovat vliv ověřovaných činností ve vztahu k cílům předškolního vzdělávání.

Metody: smíšený výzkum, projektový typ práce doplněný kvalitativním přístupem, ověření intervenčního programu

Klíčová slova: mateřská škola, pohybová aktivita, děti, sociálně-interakční formy, řídicí styly

Dvořáková, H. (2000). *Didaktika tělesné výchovy nejmenších dětí a dětí s hendikepy*. Praha: Univerzita Karlova.

Klimtová, H. (2004). *Didaktika tělesné výchovy pro učitele primárního vzdělávání*. Ostrava: Ostravská univerzita.

Suhr, A. (2019). *100 zábavných pohybových her: pro skupiny dětí od 3 do 10 let*. Praha: Portál.

Vilímová, V. (2009). *Didaktika tělesné výchovy*. Brno: Masarykova univerzita.

Zadávací pracoviště: Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky, Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Dita Culková, Ph.D.

Oponent: Mgr. Lucie Francová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 5.1.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci Didaktické organizační formy a řídicí styly při pohybových činnostech v mateřské škole vypracovala pod vedením vedoucí závěrečné práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

.....

Poděkování

Nejprve bych chtěla poděkovat Mgr. Ditě Culkové, Ph.D. za vstřícné vedení mé práce a důležité rady při konzultacích. Dále bych chtěla poděkovat paní učitelce a dětem v mateřské škole, kde byl ověřen sborník pohybových aktivit. V neposlední řadě děkuji mému příteli, který mi byl neustálou oporou a rodině za podporu během celého studia.

Anotace

KOUTOVÁ, Zuzana. *Didaktické organizační formy a řídicí styly při pohybových činnostech v mateřské škole*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2024. 110 s. Diplomová práce.

Teoretická část představuje mateřskou školu, konkrétně RVP PV, učitele a děti předškolního věku. Stručně pojednává o fyzickém, psychickém a sociálním vývoji dítěte a jeho pohybové aktivitě. Podrobněji se věnuje řídicím stylům a sociálně interakčním formám. Cílem práce je vytvořit a ověřit inspirační sborník příprav na řízené pohybové činnosti v mateřské škole, které budou založené na méně častých sociálně interakčních formách a řídicích stylech. Dílčím cílem je sledovat vliv ověřovaných činností ve vztahu k cílům předškolního vzdělávání.

Klíčová slova

Mateřská škola, pohybová aktivita, děti, sociálně-interakční formy, řídicí styly.

Annotation

KOUTOVÁ, Zuzana. *Didactic organizational forms and management styles in physical activities in kindergarten*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2024. 110 pp. Diploma Thesis.

The theoretical part presents the kindergarten, specifically RVP PV, teachers and children of preschool age. It briefly discusses the physical, psychological and social development of the child and its physical activity. It deals in more detail with management styles and social interaction forms. The goal of the work is to create and verify an inspirational collection of preparations for controlled movement activities in kindergarten, which will be based on less frequent social interaction forms and management styles. The partial goal is to monitor the influence of verified activities in relation to the goals of preschool education.

Keywords

Kindergarten, physical activity, children, social – interaction forms, management styles.

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomová práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2022 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum:.....

Podpis studenta:.....

Obsah

ÚVOD.....	10
1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	11
1.1 Mateřská škola.....	11
1.1.1 RVP PV.....	11
1.1.2 Dítě předškolního věku.....	12
1.1.3 Role učitele mateřské školy.....	13
1.2 Pohybová aktivita v mateřské škole.....	14
1.3 Řídící styly.....	15
1.3.1 Příkazový styl.....	16
1.3.2 Praktický styl (úkolový).....	16
1.3.3 Styl se vzájemným hodnocením (reciproční).....	17
1.3.4 Styl se sebehodnocením.....	17
1.3.5 Styl s nabídkou.....	17
1.3.6 Styl s řízeným objevováním.....	18
1.3.7 Styl se samostatným objevováním.....	18
1.3.8 Souhrn řídicích stylů.....	19
1.4 Sociálně interakční formy.....	19
1.4.1 Hromadná forma.....	20
1.4.2 Skupinová forma.....	20
1.4.3 Individuální forma.....	21
1.4.4 Souhrn sociálně interakčních forem.....	21
1.5 Shrnutí teoretických východisek s návazností na empirickou část.....	23
2 CÍL PRÁCE, VÝZKUMNÉ OTÁZKY A ÚKOLY.....	24
2.1 Cíl práce.....	24
2.2 Výzkumné otázky.....	24

2.3	Výzkumné úkoly	24
3	METODIKA PRÁCE	25
3.1	Popis výzkumného souboru	25
3.2	Organizace výzkumu	25
3.3	Metody získání dat.....	25
3.4	Zpracování sborníku	26
3.5	Metody zpracování dat.....	26
4	VÝSLEDKY	28
4.1	Sborník pohybových činností	28
4.1.1	Činnosti zaměřené na styl se sebehodnocením dětí.....	29
4.1.2	Činnosti zaměřené na styl se vzájemným hodnocením dětí	36
4.1.3	Činnosti zaměřené na skupinovou formu družstva.....	43
4.1.4	Činnosti zaměřené na skupinovou formu stanoviště	50
4.2	Výsledky ověření sborníku	57
4.2.1	Výsledky z rozhovoru	57
4.2.2	Výsledky pozorování	58
4.2.3	Shrnutí výsledků	66
5	DISKUZE	70
6	ZÁVĚR	72
	LITERATURA	74
	PŘÍLOHY	78

ÚVOD

Diplomová práce se převážně zaměřuje na řídicí styly a sociálně interakční formy při pohybu předškolních dětí. Prvotní data jsem získala díky provedenému výzkumu v mé předešlé závěrečné práci (Koutová, 2021), v níž jsem pomocí dotazníkového šetření zkoumala, jak často učitelé mateřských škol využívají konkrétní řídicí styly a sociálně interakční formy. Dobrý (2007), Mosston a Ashworth (2008), Swaites (2022), Vilímová (2009) se shodují na tom, že by se řídicí styly měly aplikovat rovnoměrně, neboť každý ze stylů má určitou funkci. Dobrý (1988) uvádí, že ze sociálně interakčních forem by neměla při vyučování převládat hromadná forma. Z výsledků dotazníkového šetření bakalářské práce (Koutová, 2021) bylo zjištěno, že učitelé mateřských škol nejméně do výuky zařazují styl se sebehodnocením dětí a styl se vzájemným hodnocením dětí. Dále bylo zjištěno, že ze sociálně interakčních forem učitelé nejméně využívají formu skupinovou, a to dělení do družstev a na stanoviště (hromadnou formu využívají nejčastěji). Na základě těchto výsledků jsem získala dva nejméně realizované řídicí styly a dvě sociálně interakční formy, na které se práce bude zaměřovat.

Cílem diplomové práce bude vytvořit sborník pohybových aktivit založených na méně častých sociálně interakčních formách a řídicích stylech. Aktivity budou ověřeny v mateřské škole a zjištěn názor dětí za pomoci hodnotícího semaforu se smajlíky a pohled paní učitelky následným hloubkovým rozhovorem. Zároveň bude v mateřské škole sledován vliv ověřovaných činností ve vztahu k cílům předškolního vzdělávání. Ověřené aktivity ve sborníku budou moci posléze aplikovat učitelé mateřských škol.

V teoretické části je nastíněna mateřská škola, se zaměřením na Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, učitele a děti v mateřské škole. Stručně pojednává o fyzickém, psychickém a sociálním vývoji dítěte v předškolním věku a jeho pohybové aktivitě. Podrobněji se věnuje řídicím stylům a sociálně interakčním formám.

Empirická část práce obsahuje sborník dvaceti pohybových činností zaměřených na styly se sebehodnocením a vzájemným hodnocením dětí a skupinové formy družstva a stanoviště. Téma je diskutováno se dvěma bakalářskými pracemi na podobné téma, Českou školní inspekci a s názory autorů některých publikací.

1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

1.1 Mateřská škola

Základními prvky ve vzdělávacím procesu mateřské školy jsou učitel, dítě a učivo. Jedná se o takzvaný didaktický trojúhelník, jehož činitele mají na sebe vzájemný vliv (Šmelová, Prášilová a kol., 2018).

„Předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku od 2 do zpravidla 6 let“ (RVP PV, 2020, s. 6). Pro děti je povinný jeden rok před tím, než začnou docházet do základní školy (RVP PV, 2020).

1.1.1 RVP PV

Kurikulum, dle kterého se musí řídit všechny mateřské školy zapsané v rejstříku škol, se nazývá Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV). Na základě něj mateřské školy tvoří vlastní školní a posléze třídní vzdělávací programy. RVP PV je veřejným dokumentem a neustále se inovuje dle potřeb dětí i společnosti (RVP PV, 2020; Šmelová, Prášilová a kol, 2018).

Cílem předškolního vzdělávání je rozvoj dětí po fyzické, psychické a sociální stránce. K tomu dopomáhají stanovené cíle předškolního vzdělávání, které jsou v RVP PV popsány jako rámcové cíle, klíčové kompetence, dílčí cíle a dílčí výstupy. Vzdělávací obsah je rozdělen do pěti vzdělávacích oblastí, které se v praxi vzájemně prolínají, aby učení bylo co nejvíce přirozené a hodnotné. Jsou popsány jako oblast biologická (Dítě a jeho tělo), psychologická (Dítě a jeho psychika), interpersonální (Dítě a ten druhý), sociálně-kulturní (Dítě a společnost) a environmentální (Dítě a svět). Každá zmíněná oblast obsahuje dílčí vzdělávací cíle, vzdělávací nabídku, očekávané výstupy a možná rizika. Očekávané výstupy jsou základem k budování klíčových kompetencí. Pro předškolní vzdělávání jsou klíčové kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, činnostní a občanské (RVP PV, 2020; Syslová a kol., 2019). *„V kurikulárních dokumentech jsou obecně formulovány jako soubory předpokládaných vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého jedince“* (RVP PV, 2020, s. 10). Díky znalosti RVP PV může učitel vhodně volit nabídku rozmanitých činností odpovídající potřebám dětí (RVP PV, 2020).

1.1.2 Dítě předškolního věku

„Předškolní věk je obdobím velkých změn – takovou objevitelskou cestou. Obzory dítěte se rozšiřují, už dávno nevidí jen konkrétní věci, které má na dosah, ale začíná vyhlížet svět. Na nejužší rodinu se nabaluje stále větší společnost. Dítě se posouvá od menšího k většímu. Rodiče přihlížejí jeho rozvoji a osamostatňování, až jednoho dne uslyší: Mami, už jsem dospělý!“ (Montgomeryová, 2020, s. 11). Předškolní věk je určen obdobím od tří let až po nástup na základní školu, což bývá v šesti až sedmi letech. Dítě předškolního věku si začíná utvářet svoji osobnost, učí se vzorcům chování, vše nasává, je velmi aktivní po fyzické i psychické stránce, rádo si hraje a poznává svět. Je pro něho důležité mít pravidelný přísun pohybu, zábavy a učení, jídla, odpočinku a spánku. Toto období je klíčové pro přípravu dítěte na vstup do základní školy, jak z hlediska fyzického, psychického i sociálního (Allen, Marotz, 2008; Langmeier, Krejčířová, 2006; Šimik, 2013).

Fyzický vývoj

Dítě v období předškolního věku rozvíjí hrubou a jemnou motoriku, osvojuje si náročnější pohyby, při kterých se zdokonaluje v koordinaci, obratnosti, pozornosti a dokáže se na ně lépe soustředit. Je pohyblivější a jeho pohyby jsou i přesnější. Díky tomu zvládá chůzi se střídáním nohou do schodů i ze schodů, běh, skoky, poskoky, všelijaké prolézání, stoj na jedné noze a přenášení váhy. Padá jen zřídka. Dítě předškolního věku dokáže hodit i chytit míč. Rozvíjí se i při samoobslužných činnostech, kdy drží lžičku, příbor, hřebek nebo si čistí zuby. Samo nebo s lehkou pomocí se obléká a obouvá. Pracuje s výtvarnými materiály, papíry, pastelkami, barvami, štětci, modelínou atd. Jemnou motoriku rozvíjí například i při manipulaci se stavebnicí. Váha i výška dítěte se zvyšuje, pokračuje osifikace kostí (Langmeier, Krejčířová, 2006; Šimik, 2013; Woolfson, 2004).

Psychický vývoj

Dítě předškolního věku je zvědavé, dokáže se už více soustředit a jeho paměť, myšlení a řeč se neustále vyvíjí. Dle Piagetovy teorie kognitivního vývoje se jeho myšlení nachází v předoperačním stadiu. V tomto stadiu například věří, že když se voda nalije z jedné nádoby do nádoby jiného tvaru, tak se změní množství. V myšlení se vyskytuje egocentrismus, kdy si dítě neuvědomuje, že každý vnímá svět trochu jinak. Zároveň vše polidšťuje (antropomorfismus), mění realitu podle vlastní fantazie (magičnost) a myslí

si, že se všechno děje samo (artificialismus). Dítě předškolního věku uvažuje morálně dle toho, jak se chová autorita, kterou uznává. Tou jsou nejčastěji rodiče a učitelé, kteří se snaží o to, aby se dodržovala dohodnutá pravidla. Na konci předškolního období se normy chování u dítěte zvnitřňují a formuje se jeho svědomí (Langmeier, Krejčířová, 2006; Šimik, 2013).

Sociální vývoj

Sociální vývoj dítěte je primárně ovlivňován rodinou, která je základem, následně na sociální vývoj působí i vrstevnické vztahy, převážně v předškolních zařízeních. V mateřské škole dochází k rozvoji prosociálního chování, jako je spolupráce, soucit, solidarita, empatie. Předškolní děti se učí ovládat své emoce i obavy, zvyšuje se jim sebevědomí a stávají se samostatnějšími. Se samostatností souvisí, že chtějí všechno dělat samy a častěji cíle dosáhnou. Seberealizují se aktivitami, na které získávají kladnou zpětnou vazbu od rodičů nebo učitelů a tím se stávají sebejistějšími. Důležitým aspektem tohoto období je hra, která je jejich hlavní činností. Nad individuální hrou převažuje hra kooperativní, děti si hrají více společně, hračky si ochotněji půjčují a rozdělují si úkoly. Jsou celkově trpělivějšími (Matějček, 2005; Průcha a kol., 2016; Šimik, 2013).

1.1.3 Role učitele mateřské školy

Děti v mateřské škole jsou vedeny učiteli, kteří jsou pedagogičtí pracovníci. *„Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo vykonává přímou vyučovací, výchovnou, speciálněpedagogickou nebo pedagogicko-psychologickou činnost (souhrnně přímou pedagogickou činnost) a uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě školského zákona“* (Evropská unie, 2024, s. 1). Autoři pedagogického slovníku vymezují pojem učitel, který je dle nich definován jako: *„Profesionálně kvalifikovaný pedagogický pracovník, spoluzodpovědný za přípravu, řízení, organizaci a výsledky tohoto procesu... K výkonu učitelského povolání je nezbytná pedagogická způsobilost. Učitel spoluvytváří edukační prostředí, klima třídy, organizuje a koordinuje činnosti žáků, řídí a hodnotí proces učení.“* (Průcha, Mareš, Walterová, 2003, s. 261). Učitel v mateřské škole má několik rolí – role učitele, pečovatele, obhájce, komunikátora, poradce, vůdce, manažera. Samozřejmě je jednou z rolí samotná role učitele, díky které děti poznávají svět. Stává se pečovatelem a obhájcem, když dítěti poskytuje pomoc, chrání ho, dbá o jeho psychické i fyzické zdraví. Měl by umět vhodně komunikovat jak s dětmi, tak i s

rodiči a ostatními pedagogickými pracovníky či dalšími lidmi. S tím souvisí i role vůdce, která obsahuje spolupráci s dalšími organizacemi. Rodičům by měl dokázat poradit a nabídnout řešení. V roli manažera dbá o řízení chodu třídy i mateřské ško­le (Šmelová, Prášilová a kol., 2018). Vašutová (2004) považuje za důležité, aby byl učitel inspirátor, facilitátor a konzultant. Inspirátor motivuje, podporuje a zaměřuje se na vytváření podmínek s ohledem na potřeby dětí. Konzultant dbá o přátelskou komunikaci, vede děti k sebereflexi (Šmelová, Prášilová a kol., 2018; Vašutová, 2004). V roli facilitátora: „*Je průvodcem dítěte na cestě za poznáváním okolního světa, pomáhá dítěti chápat svět a vztahy v něm. Vytváří podmínky, které dítě evokují k přemýšlení, chápání, porozumění sobě samému, a i ostatním ve svém okolí*“ (Šmelová, Prášilová a kol., 2018, s. 48).

1.2 Pohybová aktivita v mateřské škole

Pohyb je v předškolním věku dítěte neodmyslitelnou součástí. Nejprve si uvedeme, jak pohybovou aktivitu definuje Národní zdravotnický informační portál: „*Tělesná aktivita, pohybová aktivita neboli fyzická aktivita je souhrnné označení pro sportovní, rekreační nebo pracovní činnosti, které vyžadují tělesnou zdatnost – tedy sílu, vytrvalost, rychlost, pružnost (flexibilitu), rozsah pohybu nebo obratnost*“ (NZIP, 2024). Dvořáková (2011) popisuje, že na základě mnoha studií, různých teorií i praktických zkušeností vyplývá, že: „*Jednou ze základních biologických potřeb předškolního dítěte a tím i důležitým prostředkem dětského objevování světa je právě pohyb*“ (Dvořáková, 2011, s. 13). Pohybové aktivity a hry jsou v předškolním věku velmi důležité pro správný vývoj dětí, jak tělesný, psychický i sociální. Učitel by měl dětem umožnit dostatek spontánního pohybu, tak i aplikovat navozené a řízené činnosti (Dvořáková, 2013; Novotný, 2017). Obecně se pro děti od tří let do nástupu do škol uvádí, že by měly být fyzicky aktivní minimálně tři hodiny denně. Z toho by jedna hodina měla mít střední až vyšší intenzitu. Každodenní pohybovou aktivitou dítěte bývá chůze, pobíhání, poskakování, manipulace s míčem a tancování. Při pobytu venku na dětském hřišti bývají využívány skluzavky, houpačky a další atrakce či jízda na odrážedle, koloběžce, případně i kole. Důležitá je rozmanitost pohybu. Děti se díky pravidelné pohybové aktivitě dokážou lépe soustředit i učit a mívají kvalitnější spánek (NZIP, 2024). Galloway (2007) na základě vědeckých studií popisuje, že nejenže pohyb přináší vyšší kvalitu do života, zároveň hodina cvičení prodlužuje život o další dvě hodiny.

Pohyb by dětem měl přinášet hlavně radost, bavit je, aby si k němu vybudovaly kladný vztah, což zvyšuje šance, že děti budou mít zdravé pohybové návyky a kvalitní život i v dospělosti. Jelikož děti napodobují chování dospělých, ať už rodičů či učitelů, měli by jim jít příkladem (Dvořáková, 2011; NZIP, 2024).

„Pohyb je prostředkem seznamování se s prostředím, prvním učením, jak ovládnout své tělo, jak si poradit se svým okolím a tím nabýt potřebné zkušenosti. Pohyb je prostředkem, jak vyjádřit sebe sama a komunikovat s ostatními. Je také prostředkem získávání sebevědomí, hodnocení sebe samého, vzájemného srovnávání, pomáhání si, soupeření a spolupráce“ (Dvořáková, 2011, s. 13).

1.3 Řídící styly

Před realizací pohybových aktivit by se měl učitel zamyslet nad tím, jakým řídicím stylem bude činnost vést. Spektrum didaktických stylů popsali v roce 1966 Muska Mosston a Sara Ashworth v knize *Teaching physical education*. Důraz kladou na rovnovážné využívání všech stylů, které se vzájemně doplňují. Všechny styly jsou prospěšné, žádný však není důležitější nebo lepší než ostatní. Každý styl plní jinou funkci, pomáhá rozvíjet různé vzdělávací cíle a diferencovat výuku. Primární myšlenkou spektra didaktických stylů je přenášení rozhodování z učitele na dítě, od dominance k integraci, od příkazu k objevování. Zvyšuje se tak aktivita dítěte a efektivita učení. Tento vzdělávací model propojuje činnost učitele, dítěte, učení a konkrétní cíle. Při osvojení si všech stylů je učitel schopen lépe se dle potřeby přizpůsobovat a upravovat přístup k učení a cílům. Styly můžeme dělit do dvou skupin na reproduktivní a produktivní. Do reproduktivní skupiny patří styl příkazový, styl praktický, se vzájemným hodnocením, se sebehodnocením a styl s nabídkou. Jedná se o styly prováděné na základě instrukcí učitele. Do druhé skupiny produktivních stylů patří styl s řízeným objevováním, se samostatným objevováním, s autonomním rozhodováním dítěte o učivu, s autonomním rozhodováním dítěte o volbě stylu, styl iniciovaný dítětem a styl samouk. Jedná se o styly se samostatně konanou činností dítěte (Dobrá, 2007; Dvořáková, 2000; Mosston, Ashworth, 2008; Swaites 2022).

Ačkoliv spektrum didaktických stylů vzniklo v 60 letech 20. století, je nadále zkoumáno, rozvíjeno a uplatňováno. V současné době styly učitelé denně implementují do výuky ve třídách a jsou uznávané pedagogy v mnoha zemích po celém světě (Zeng, Gao, 2012). Po úmrtí Mosstona popisují Zeng, Gao (2012), že Ashworth pokračovala

v prezentování a vedení workshopů v USA, Kanadě, Evropě, na Středním východě, v Jižní Americe a na Tchaj-wanu.

Následuje charakteristika jednotlivých řídicích stylů.

1.3.1 Příkazový styl

Při užití stylu příkazového je úlohou učitele vše řídit, činit všechna rozhodnutí, dávat zpětnou vazbu a kritiku. Příkazové signály může učitel vytvářet verbálně, hudbou, hudebními nástroji nebo za pomoci dalšího zvuku. Děti učiteli naslouchají, pozorují jej, vytvářejí si představu, co je správné a řídí se dle pokynů. Očekává se od nich, že se přizpůsobí příkazům a všem vzniklým omezením. Tím je směřováno ke konformitě, sounáležitosti ve skupině, estetičnosti, preciznosti a jednotnému provedení. Všichni mají stejné cvičící tempo a rytmus. Děti se učí návykům a rutině. Učitel má přehled o všech dětech, dokáže je kontrolovat, předpokládá, co se bude dít a efektivně využívá čas. Pokyny může směřovat celé skupině dětí najednou nebo postupně jednotlivcům. Pro efektivní splnění úkolů učitel určuje pořadí činností a pohybů, rozhoduje o organizaci dětí, detailně vysvětluje, určuje začátek, konec a délku činností. Dítě je zapojeno pasivně a nemusí být motivováno (Dobry, 2007; Dvořáková, 2000; Mosston, Ashworth, 2008). Nejčastěji se užívá při průpravném cvičení a cvičení na značkách (Vilímová, 2009).

1.3.2 Praktický styl (úkolový)

U praktického stylu už nečiní všechna rozhodnutí pouze učitel, ale předává určitou odpovědnost na dítě a tím dává najevo, že mu věří, že to zvládne. Volba dítěte může směřovat k zahájení nebo skončení činnosti, rozestavení, organizaci či individuálnímu tempu. Začínají se brát v potaz různé schopnosti a výkon dětí. Tento styl směřuje k samostatnému procvičování, paměťovým operacím nezbytným pro činnost, zodpovědnosti za důsledky vlastního rozhodnutí, regulaci svého tempa a rytmu. Praktický styl respektuje odlišný výkon dětí. Děti se mohou doptávat při vzniklých nejasnostech a přijímají od učitele zpětnou vazbu a korekci. Celkově jsou děti méně závislé na učiteli a na jeho pokynech (Dobry, 2007; Mosston, Ashworth, 2008). Konkrétním příkladem dle Vilímové (2009) je možnost zvolení si konkrétního místa na cvičení nebo individuální rozcvičení se.

1.3.3 Styl se vzájemným hodnocením (reciproční)

Reciproční styl neboli styl se vzájemným hodnocením se charakterizuje přijímáním a poskytováním zpětné vazby, sociální interakcí a reciprocitou. Děti pracují jako partneři, kdy se jedno dítě stává cvičícím a plní úkol, zatímco druhé dítě je pozorovatelem a dává mu okamžitou zpětnou vazbu na základě předem daných instrukcí od učitele. Posléze se role dětí vymění, aby se každý stal cvičícím i pozorujícím. Úlohou učitele je zvolit aktivitu, popsat kritéria a pozorovat všechny děti, ale komunikovat pouze s pozorovateli. Učitel se pohybuje mezi dětmi a stává se konzultantem hodnotících dětí. Tento styl přispívá k identifikaci pokroků i chyb, oceňování druhých a k samostatnosti při procvičování úkolu bez učitele. Děti rozvíjejí sociální vazby, komunikují spolu, učí se dávat i přijímat zpětnou vazbu od vrstevníka, rozvíjejí empatii a trpělivost (Mosston, Ashworth, 2008; Vilímová, 2009). Při učení se hodnotit své vrstevníky se dítě zároveň učí nedělat stejné chyby a inspirovat se tím dobrým (Čapek, 2022). Swaites (2022) uvádí, že australské kurikulum pro zdraví a tělesnou výchovu vyžaduje, aby děti reagovaly na zpětnou vazbu od svých vrstevníků a reciproční styl se k dosažení těchto výsledků velmi dobře hodí.

1.3.4 Styl se sebehodnocením

Hlavním cílem stylu se sebehodnocením je pracovat samostatně, kontrolovat svůj vlastní výkon podle připravených kritérií učitelem. Upřímně a co nejvíce objektivně svůj výkon hodnotit. Vedě ke zvědomění svých dovedností a výkonu. Dítě se stává méně závislým na učiteli nebo kamarádovi či třídě a zkouší se spoléhat samo na sebe. Uvědomuje si svoje přednosti i limity. Učitel dětem pomáhá se sebehodnocením návodnými otázkami. Je vhodné při tomto stylu zaznamenávat výkon v průběhu delšího období, opakovat činnost a zjišťovat pokroky (Dvořáková, 2000; Mosston, Ashworth, 2008). Z Výroční zprávy České školní inspekce se dočteme, jak je styl se sebehodnocením i výše zmíněný styl se vzájemným hodnocením důležitý pro děti předškolního věku. *„Hodnocení dětí i jejich sebehodnocení není uplatňováno v potřebné kvalitě. Účastí pedagogů na dalším vzdělávání s touto problematikou se sice zvyšuje povědomí o jejich významu a potřebě, stále však nejsou promyšlenou a systematickou součástí vzdělávacího procesu“* (Česká školní inspekce, 2022, s. 56).

1.3.5 Styl s nabídkou

Styl s nabídkou lze nazvat inkluzivním, neboť je díky němu každý úspěšný. Děti s různým stupněm dovedností se účastní stejného úkolu s výběrem úrovně obtížnosti.

Tu mohou v průběhu činnosti změnit, na základě dosaženého úspěchu či neúspěchu. Úlohou učitele je vytvořit činnost s různou nabídkou úrovní (Mosston, Ashworth, 2008). Příklad využití stylu s nabídkou ukazuje Dobrý (2007, s. 13) na vodorovně umístěném lanu, které děti přeskakují: *„Při zvyšování výšky dochází k postupnému vylučování (exkluzi) žáků, kteří určitou výšku nepřekonají. Do činnosti byl vnesen prvek sportovního soutěžení, který však není v edukačním prostředí školy vhodný. Uvedeme-li však lano do šikmé polohy, můžeme požádat žáky, aby si zvolili počáteční výšku, na kterou stačí. Žáci se rozestoupí po celé délce lana a budou je přeskakovat na různých výškách. Po neúspěchu přistoupí pravděpodobně k nižší výšce, po úspěšném pokusu se pravděpodobně pokusí překonat lano ve větší výšce.“* Zajistí se, že všechny děti budou úspěšné, každé dítě dle svých možností. Dochází k prohlubování individualizace (Dobrý, 2007).

1.3.6 Styl s řízeným objevováním

V rámci stylu s řízeným objevováním činí rozhodnutí učitel ve smyslu zvolení posloupnosti otázek, které povedou dítě k objevení cíle, a to rozvíjí tvůrčí schopnosti dítěte. Dítě rozhoduje o prvcích učení v rámci tématu zvoleným učitelem, zapojuje se do objevování. Dítě objevuje to, co učitel chce, aby objevilo, za pomoci návodných otázek, které dítěti pokládá. Učitel by neměl říkat odpověď předem, ale počkat až dítě řešení nalezne samo, případně ho rozhovorem navést. Je zapotřebí, aby byl učitel dostatečně trpělivý a dokázal zachovat klid. Pochopení zjištěných informací o pohybových dovednostech vede k trvalejším výsledkům učení (Mosston, Ashworth, 2008). Dvořáková (2000) uvádí jako příklad nalezení jiného řešení překonání překážky nebo přihrávky. Klimtová (2004, s. 28) popisuje styl s řízeným objevováním na příkladu skoku do dálky, kdy učitel pokládá následující otázky: *„Skočíte dál po odrazu z místa nebo rozběhu? Který odraz je lepší jednonož nebo snožmo?“*

1.3.7 Styl se samostatným objevováním

Oproti stylu s řízeným objevováním, kde pokládá otázky učitel, jejichž posloupnost vedla k očekávanému cíli, si ve stylu se samostatným objevováním připravuje otázky dítěte. Snaží se logicky postupovat a dobrat se k cíli. Učí se uvažovat, řešit problém a zažívat radostný pocit „heuréka“ tím, že si na řešení přišlo samo. Neexistuje však pouze jedno řešení pohybové činnosti, takže děti přemýšlejí nad různými variantami a rozhodují se, která varianta je tou nejideálnější (Dobrý, 2007; Mosston, Ashworth, 2008). *„Při řešení problémů, tj. při samostatném objevování, lze objevovat fakty, vztahy,*

preference, limity, pojmy, obměny. Prohlubuje se při tom individuální charakter učení“
(Dobry, 2007, s.14).

1.3.8 Souhrn řídicích stylů

Tabulka 1 – Řídicí styly: četnost používání v MŠ (Koutová, 2021)

řídicí styly							
věk dětí	příkazový	praktický	s nabídkou	řízené objevování	samostatné objevování	vzájemné hodnocení	sebehodnocení
do 3 let	3,5	2,5	2,5	4,5	2	2	2
3-4 let	3,5	2,5	2,8	3,8	2,7	2,3	2,6
4-5 let	3,4	3,3	3,7	4,4	4	3,6	3,7
5-7 let	3,5	3,2	2,8	3,4	3,1	1,6	2,5
heterogenní	3,3	3,2	3,1	3,5	3,2	2,5	3

3,44 2,94 2,98 3,92 3 2,4 2,76

V bakalářské práci (Koutová, 2021) bylo pomocí dotazníkového šetření zjištěno, jak často učitelé v mateřských školách při pohybových činnostech zařazují jednotlivé řídicí styly. Ve výše uvedené tabulce 1 měli respondenti na výběr ze škály možností 1-5. 1 znamená, že daný styl nikdy nepoužívají, 2 pouze minimálně, 3 znamená, že pouze občas, 4 téměř vždy a pokud zaškrtnli 5, využívají konkrétní styl pokaždé. Tabulka byla v bakalářské práci vytvořena s ohledem na věkovou skupinu dětí, tudíž sloučením všech věkových skupin a následným zprůměrováním dosažených hodnot v tabulce 1 zjistíme, že příkazový styl nám ukazuje číslo 3,44, praktický styl číslo 2,94, styl s nabídkou dosáhl hodnoty 2,98, styl s řízeným objevováním hodnoty 3,92, styl se samostatným objevováním se nachází na úrovni 3, styl se vzájemným hodnocením nám ukazuje číslo 2,4 a styl se sebehodnocením hodnotu 2,76 (Koutová, 2021)

Lze vidět, že z řídicích stylů učitelé mateřských škol nejméně využívají styl se vzájemným hodnocením a se sebehodnocením (Koutová, 2021).

1.4 Sociálně interakční formy

Sociálně interakční formy nám určují vztah učitele a dětí. Dobry (1988), Karásková (1993), Klimtová (2004) je ve svých publikacích dělí na formu hromadnou, skupinovou a individuální. Dvořáková (2000) dělí hromadnou formu dále na frontální a proudovou, skupinovou formu rozděluje na družstva, stanoviště a kruhový trénink (příčemž kruhový

trénink doporučuje zařazovat od 4. třídy základní školy). Každá forma je specifická různou mírou interakce a přímého či nepřímého kontaktu učitele a dětí, nebo dětmi vzájemně.

Následuje charakteristika hromadné, skupinové a individuální formy.

1.4.1 Hromadná forma

Už na přelomu 16. a 17. století se začala používat hromadná výuka, jelikož Jan Amos Komenský vytvořil didaktický systém, díky němuž se všichni měli možnost učit všemu. Hromadná výuka je doposud nejrozšířenější organizační formou vyučování (Kalhous, Obst a kol., 2009). Při hromadné formě provádějí všechny děti současně aktivitu se stejným obsahem, intenzitou a náročností. Plní stejný úkol pod vedením učitele, který volí obtížnost na základě dovedností průměrného dítěte. Děti mezi sebou nekonverzují, pouze s učitelem, komunikace je jednostranná. Za výhodu lze pokládat větší dohled nad bezpečností, lepší kázeň a menší náročnost na přípravu učitele. Nevýhodou je minimální možnost individuálního přístupu, pasivní přijímání pokynů, příkazů, zákazů dětmi a užívání hlasitého řečového projevu učitele. Hromadná forma je při některých aktivitách či jejich částech nezbytná, neměla by být však převládající (Dobry, 1988; Karásková, 1993; Lehnert a kol., 2014; Zormanová, 2012). Příkladem hromadné formy jsou honičky, průpravná cvičení, kompenzační cvičení, nácvik hodů, skoků, manipulační cvičení s míčem, relaxace atd (Klimtová, 2004). Dvořáková (2000) dělí hromadnou formu na frontální a proudovou. Při frontální hromadné formě jsou všechny děti čelem k učiteli a volně rozmístěné po třídě nebo stojí na značkách. U hromadné formy proudové děti postupují při činnosti za sebou po kruhu, typickým příkladem je překážková dráha.

1.4.2 Skupinová forma

Skupinová forma se vyznačuje dělením dětí do menších skupin. Dle Karáskové (1993) je vhodné dělení na dvě až tři skupiny dětí. Ty mohou mít stejný úkol a všechny skupiny jej plní současně nebo postupně. Učitel děti do skupin dělí dle určitých kritérií nebo nahodile. Může se snažit o to, aby byly skupiny srovnatelné dovednostmi dětí, což je vhodné pro soutěžní aktivity. V heterogenních třídách lze děti diferencovat dle věku a každé skupině zadat jiný úkol s různou mírou obtížnosti. V mateřské škole může učitel vytvořit menší skupinu dětí a s tou pracovat, přičemž zbytek dětí si bude spontánně hrát. Výhodou skupinové formy je větší aktivita, samostatnost, diferenciací a iniciativa dětí.

Nevýhodou je náročnější organizace a dohled nad dětmi, vzájemné rozptylování pozornosti dětí (Dobry, 1988; Klimentová, 2004; Lehnert a kol., 2014). Dobry (1988) dělí skupinové formy na stejnorodé a různorodé, diferencované a nediferencované, se spoluprací a bez spolupráce členů skupiny. Dvořáková (2000) je dělí na družstva, stanoviště a kruhový trénink. Družstva bývají dvě, při cvičení na stanovištích považuje za vhodné rozdělení do malých skupin po dvou až čtyřech dětech.

1.4.3 Individuální forma

Individuální forma je nejnáročnější na organizaci. Zaměřuje se na individuální zvláštnosti dítěte po fyzické i psychické stránce a na diferenciaci celkového přístupu učitele k dítěti. Realizace samotné činnosti se liší kvalitou i kvantitou, kdy každé dítě dosahuje různého výsledku a výkonu, ačkoliv se nachází ve stejných podmínkách jako ostatní děti a učí se stejnými metodami, formami a styly (Dobry, 1988). „*Běžně se individuální práce projevuje při skupinovém i hromadném řízení, kdy zpětná informace, korekce i hodnocení jsou zaměřeny k jednotlivcům. Ti by měli mít vždy pocit, že si všímáme každého z nich.*“ (Dvořáková, 2000, s. 54).

1.4.4 Souhrn sociálně interakčních forem

Tabulka 2 – Sociálně interakční formy: četnost používání v MŠ (Koutová, 2021)

sociálně interakční formy					
věk dětí	h. frontální	h. proudová	s. družstva	s. stanoviště	individuální
do 3 let	5	5	3	2	5
3-4 let	4,5	3,9	3,2	3	3,6
4-5 let	4,3	4,6	4	3,3	4
5-7 let	4,3	3,7	3,2	3,1	3,4
heterogenní	4	3,7	3,1	3	3,7

4,42 4,18 3,3 2,67 3,94

Ve výzkumu bakalářské práce (Koutová, 2021) byla zjišťována míra zařazování sociálně interakčních forem při pohybových aktivitách v českých mateřských školách. Oslovení respondenti v tabulce 2 určovali na stupnici 1-5 míru zapojení formy u svých činností. Označením čísla 1 uvedli, že konkrétní formu nikdy nepoužívají, označením čísla 2 pouze minimálně, číslem 3 uvedli, že danou formu využívají pouze občas, 4 téměř vždy a označením čísla 5 poukázali na to, že určitou formou realizují při pohybových činnostech vždy. Výsledky v tabulkách zohledňují věk dětí. Po sloučení všech věkových skupin dětí a následným zprůměrováním hodnot uvedených v tabulce 2

se dobereme ke zjištění, že hromadná frontální forma nám dosahuje hodnoty 4,42, hromadná proudová forma hodnoty 4,18, skupinová forma družstva poukazuje na číslo 3,3, skupinová forma stanoviště na číslo 2,67 a individuální forma dosahuje hodnoty na úrovni 3,94 (Koutová, 2021).

Ze sociálně interakčních forem učitelé mateřských škol využívají nejméně skupinovou formu stanoviště a skupinovou formu družstva (Koutová, 2021).

1.5 Shrnutí teoretických východisek s návazností na empirickou část

Teoretická východiska se zaměřila na stěžejní pojmy související s tématem diplomové práce, se kterými je pracováno i v průběhu části empirické. Základními prvky ve vzdělávacím procesu mateřské školy jsou učitel, dítě a učivo. V teoretické části byly popsány role učitele, jaký by učitel v mateřské škole měl být a jak by měl přistupovat k dětem. Měl by cílit na jejich rozvoj po fyzické, psychické i sociální stránce. Teoretická východiska podrobněji analyzovala řídicí styly a sociálně interakční formy. Jejich znalost učitelům umožňuje je efektivně začleňovat do výuky, zejména při pohybových aktivitách a s ohledem na věk a dovednosti dětí. V empirické části bude vytvořen sborník zaměřený na méně používané řídicí styly a sociálně interakční formy v mateřských školách. Z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání byly popsány vzdělávací oblasti a klíčové kompetence, protože dílčím cílem diplomové práce bude sledovat vliv ověřovaných činností ve vztahu k tomuto předškolnímu kurikulu. Zároveň každá pohybová aktivita ve sborníku bude obsahovat další cíle a očekávané výstupy vycházející právě ze zmiňovaného RVP PV.

2 CÍL PRÁCE, VÝZKUMNÉ OTÁZKY A ÚKOLY

Výzkum diplomové práce je zaměřen na ověření méně častých sociálně interakčních forem a řídicích stylů při pohybových aktivitách v mateřské škole.

2.1 Cíl práce

Cílem práce je vytvořit a ověřit inspirační sborník příprav na řízené pohybové činnosti v mateřské škole, které budou založené na méně častých sociálně interakčních formách a řídicích stylech. Dílčím cílem je sledovat vliv ověřovaných činností ve vztahu k cílům předškolního vzdělávání.

2.2 Výzkumné otázky

Z cíle práce byly definovány dvě výzkumné otázky (VO):

VO 1: Jaké je hodnocení sborníku pohybových činností s využitím méně častých sociálně interakčních forem a řídicích stylů?

VO 2: Jak u sledované skupiny naplňují ověřované činnosti vybrané cíle předškolního vzdělávání?

2.3 Výzkumné úkoly

- Četba odborné literatury.
- Zjištění méně častých sociálně interakčních forem a řídicích stylů.
- Vytvoření sborníku pohybových činností.
- Oslovení mateřské školy.
- Realizace sborníku dětmi v mateřské škole a pozorování.
- Rozhovor s učitelkou.
- Zpracování a sepsání práce.
- Vytvoření samostatného sborníku pohybových činností

3 METODIKA PRÁCE

V rámci empirické části byl zvolen kvalitativní výzkum. Konkrétně se jedná o ověření intervenčního programu zúčastněným pozorováním a kvalitativním dotazováním. Pro správnost postupů jsem metodicky vycházela z publikací od Collinsové (2017) a Hendla (2016).

3.1 Popis výzkumného souboru

Ověření proběhlo v mateřské škole, kterou popíšu obecně tak, abych zachovala její anonymitu. Mateřská škola je státní, městská, nacházející se v Královéhradeckém kraji. Ověřování probíhalo v heterogenní třídě (3-6 let), ve které je zapsáno 24 dětí, z nichž jedno dítě má vytvořený individuální vzdělávací plán. Třidu učí dvě učitelky a jedna asistentka. Oslovená učitelka byla velmi ochotná, sborník ji zaujal a neměla s ověřením žádný problém. Pro doložení ověření jsem pořídila fotografie dětí při jednotlivých aktivitách (příloha G-Z), k zachování anonymity jim jsou rozostřeny obličej

3.2 Organizace výzkumu

Nejprve jsme s oslovenou paní učitelkou celý sborník společně přečetly, zda jsou aktivity srozumitelně napsané. Sborník činností byl v této třídě ověřován v dopoledním bloku po dobu jednoho týdne v únoru 2024. V tomto týdnu docházelo do třídy 12-14 dětí, které se ověřování zúčastnily. Devatenáct aktivit bylo realizováno v samostatné místnosti z důvodu dostatku místa na cvičení (kterou mohou využít po domluvě všechny třídy mateřské školy). Jedna aktivita byla ověřena přímo ve třídě z důvodu koberce a klidnějšího charakteru. S učitelkou, která s dětmi sborník realizovala, jsem následně vedla rozhovor uskutečněný také v únoru 2024.

3.3 Metody získání dat

Na základě výsledků mé bakalářské práce (Koutová, 2021) jsem zjistila, že pro pohybové činnosti učitelé v mateřských školách zařazují z řídicích stylů nejméně styl se sebehodnocením a vzájemným hodnocením. Ze sociálně interakčních forem skupinovou formu dělení do družstev a na stanoviště. Tím jsem získala dva nejméně realizované řídicí styly a dvě sociálně interakční formy.

V mateřské škole, kde proběhlo ověřování sborníku, jsem byla pozorovatelem. Zvolila jsem přímé, strukturované pozorování, jelikož jsem dopředu určila, co budu pozorovat a jak budu zjištění zaznamenávat (Collinsová, 2017). Na základě RVP PV (2021) jsem

určila hlavní cíle pro pohybové aktivity a pozorovala, jak jsou při realizaci naplněny. V průběhu činností jsem si zapisovala poznámky a zároveň jsem si poznamenala čas začátku a konce aktivity pro zjištění reálné časové dotace aktivit. Po každé pohybové aktivitě byla zjištěna míra obliby činnosti od všech dětí za pomoci hodnotícího semaforu. Semafor se skládal ze tří různých smajlíků, z nichž si děti jednoho vybraly a umístily na něj kolíček. Po realizaci celého sborníku jsem s paní učitelkou vedla semistrukturovaný rozhovor. Pokládala jsem jí předem připravené otázky, díky kterým se mohla detailně vyjádřit (Collinsová, 2017). Otázky se zaměřovaly na realizaci sborníku. Nejprve mi dala souhlas se záznamem. Rozhovor probíhal přes videohovor a jeho doslovná transkripce se nachází v příloze BB.

3.4 Zpracování sborníku

Z výzkumu vzešlých dvou nejméně využívaných řídicích stylů a dvou sociálně interakčních forem jsem vytvořila sborník dvaceti pohybových činností. Obsahuje aktivity na styl se sebehodnocením dětí, aktivity na styl se vzájemným hodnocením dětí, aktivity na skupinovou formu družstva a aktivity na skupinovou formu stanoviště. Některé z činností jsou inspirovány publikacemi od Dvořákové (2011), Nikodemové (2014), Novotného (2023), Suhr (2019) a Volné (2015). Činnosti ve sborníku mají jednotnou podobu, každá z nich obsahuje název, cíle, ke kterým aktivita může směřovat, sociálně interakční formu, řídicí styl, časovou dotaci, pomůcky, prostorovou organizaci, motivaci, samotný popis činnosti, zhodnocení činnosti a k některým aktivitám je připsána alternativa, doporučení pro učitele nebo další případná poznámka.

3.5 Metody zpracování dat

Při realizaci činností v mateřské škole jsem na základě umístění kolíčků na smajlíky zjistila, jak děti sborník činností vnímají. Počet kladných, neutrálních a záporných smajlíků jsem převedla na procenta s ohledem na počet zúčastněných dětí každý den. Pokud děti chtěly, mohly vyjádřit názor, jak se při činnosti cítily a jejich kladné či záporné připomínky jsem k hodnocení připsala. Důležité bylo i hodnocení sborníku učitelkou, která činnosti s dětmi realizovala. Vedla jsem s ní semistrukturovaný rozhovor přes videohovor, který jsem s jejím souhlasem nahrávala a následně proběhla doslovná transkripce (příloha BB). „*Transkripce se nazývá proces převodu mluveného projevu interview nebo ze skupinové diskuse do písemné podoby*“ (Hendl, 2016, s. 212). Hendl (2016) uvádí, že sběr, zobrazení a redukce dat i vytváření závěrů jsou jednotlivé kroky analýzy, které jsou však vzájemně propojené. Já jsem nasbíraná data zredukovala

a zobrazila za pomoci metody otevřeného kódování a následně rozdělila na kategorie a podkategorie: sebehodnocení – netradičnost, optimálnost k věku dětí, přínos, oblíba, nezařazování; vzájemné hodnocení – ohodnocení vrstevníka, přínos, náročnost, zařazování; družstva – obavy, nesoutěživost, spolupráce, oblíba, nezařazování; stanoviště – obavy, oblíba, zařazování; hodnocení sborníku – pomůcky, alternativy, hodnocení dětí.

4 VÝSLEDKY

4.1 Sborník pohybových činností

Sborník se skládá z pěti aktivit zaměřených na styl se sebehodnocením dětí a z pěti aktivit na styl se vzájemným hodnocením dětí. Dalších pět činností se zaměřuje na skupinovou formu družstva a pět na skupinovou formu stanoviště. Celkem sborník obsahuje dvacet pohybových aktivit vhodných pro děti předškolního věku. Činnosti jsou rozmanité, v některých je kromě samotného pohybu zainteresována hudba, hudební nástroje, kreslení či mluvení. Společným znakem aktivit je nesoutěžní charakter. U každé činnosti je napsána motivace, kterou učitel může využít nebo ji lze upravit tak, aby lépe zapadala do právě probíraného tématu. Stejně tak i zhodnocení aktivit. U většiny aktivit jsou zvoleny pomůcky, které mají mateřské školy k dispozici, některé jsem vytvořila a stačí je jen vytisknout (viz přílohy) a k několika aktivitám nejsou potřeba pomůcky žádné. Čas aktivit jsem při realizaci v mateřské škole měřila, tudíž se jím lze řídit. Činnosti mohou být upraveny podle potřeb a dovedností dětí. Následují společné informace týkající se sborníku.

Organizační forma: Řízená pohybová aktivita/pohyb jako součást integrovaných bloků.

Metody z hlediska průběhu: Seznamující s úkolem, nácvikové, zdokonalovací, zpevňovací, hodnotící.

Metody z hlediska způsobu předávání: Verbální, názorné, praktické.

Věková kategorie: Děti ve věku 3-7 let.

Počet dětí: Ideálně 12–24 (realizováno s 12–14 dětmi).

Prostorová organizace: Ve třídě/herně/venku.

4.1.1 Činnosti zaměřené na styl se sebehodnocením dětí

Společný hlavní cíl z RVP PV (2021) pro níže uvedené aktivity zaměřující se na styl se sebehodnocením dětí:

- **dítě se učí poznávat svoje silné a slabé stránky, odhadovat své síly a hodnotit osobní pokroky.**

Název: Pštrosí vejce

Další možné cíle dle RVP PV (2021):

- rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, koordinace ruky a oka);
- osvojení si věku přiměřených praktických dovedností;
- poznávání sebe sama; rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti).

Očekávané výstupy:

- zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci (zvládat překážky, házet);
- vědomě napodobovat jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu;
- přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit svoje osobní pokroky (RVP PV, 2021).

Sociálně interakční forma: Hromadná proudová forma.

Řídící styl: Styl se sebehodnocením.

Orientační časová dotace: 8 minut.

Pomůcky: Karty s vyobrazenými pohybovými cviky (příloha A), papírová kulička pro každé dítě, kbelík s obrázkem pštrosa, karty se všemi vyobrazenými cviky pro každé dítě, pastelky.

Prostorová organizace: Ve vytyčeném herním prostoru jsou umístěny karty s nakreslenými pohybovými cviky. Vzdálenost tři až pět metrů. Dráha je ukončena kbelíkem.

Motivace: „Milé děti, představte si, že se tu objevila pštrosí vejce (kuličky z papíru). Já teď každému z vás jedno dám. Je potřeba je chránit, zdolat všechny nástrahy na cestě a přenést je až k mamince pštrosici. Zvládnete to?“

Popis činnosti: Učitel vysvětlí dětem karty s vyobrazenými cviky a ukáže jejich správné provedení pro snazší pochopení. Karty s cvikem se umístí do herního prostoru přibližně s rozstupem pěti metrů. Každé dítě si na začátku vezme papírovou kuličku a postupně projde vytvořenou dráhou, přičemž se ke každé další kartě přemísťuje daným pohybovým cvikem. Nejprve kuličku nese v rukou před sebou, poté se s ní plazí, následně si ji položí na hlavu a snaží se, aby mu z hlavy nespadla, pak ji z hlavy vezme a drží ji oběma rukama nad hlavou, a nakonec se ji pokusí vhodit do kbelíku. Tam si vezme papír se všemi nakreslenými cviky a zakroužkuje ty, které se mu dle jeho názoru podařily. Mladší děti mohou na obrázky, které se jim dařily, ukázat (a učitel je například zakroužkuje) nebo je říct slovně, případně je předvést.

Alternativa: Učitel dá každému dítěti papír, který dítě zmuchlá a vytvoří si z něj svou kuličku, kterou použije na aktivitu. Eventuálně mohou použít při dostatečném množství místo papírové kuličky měkké míčky, drátěnky, pytlíčky s pískem atd.

Zhodnocení aktivity: Sedneme si do komunitního kruhu, děti si vezmou své papíry s vybarvenými cviky a společně zhodnotíme hru. Doporučené otázky: „Které pohybové cviky se vám dařily? Byl nějaký cvik náročný? Proč?“

Název: Jóga se zvířátky

Další možné cíle dle RVP PV (2021):

- uvědomění si vlastního těla;
- vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu;
- poznávání sebe sama; rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti).

Očekávané výstupy:

- zachovávat správné držení těla;

- ovládat dechové svalstvo;
- uvědomovat si své možnosti i limity (své silné i slabé stránky) (RVP PV, 2021).

Sociálně interakční forma: Hromadná frontální forma.

Řídící styl: Styl se sebehodnocením.

Orientační časová dotace: 16 minut.

Pomůcky: Karty s jógovými pozicemi zvířat (příloha B), krabice s otvorem a nakreslenými smajlíky.

Prostorová organizace: Ideálně na koberci s dostatečným místem pro cvičení jógy. Na kraji místnosti jsou umístěny tři krabice se smajlíky.

Motivace: „Milé děti, poznáte všechna zvířátka, která tu mám na kartách? Na chvíli se do nich převtělíme a staneme se motýlkem, poté kočičkou, žabkou, zajíčkem, srnkou, kobrou a rybkou. Nakonec si promyslíte, jakými zvířátky se vám dařilo být a vhodíte zvířátko do krabice s usměvavým smajlíkem. A která zvířátka se vám naopak moc nedařila napodobit, vhodíte do krabice s mračícím se smajlíkem. Pokud budete váhat, vhodíte ho do krabice s neutrálním smajlíkem, který má rovnou pusou.“

Popis činnosti: Učitel postupně ukazuje dětem karty s obrázky jógových pozic představujících několik zvířat. Provádí cviky společně s dětmi a říká jim, aby se zhluboka nadechly a zase vydechly. Motýl – sed přednožný, rukama vzít chodidla a přitáhnout je k tělu, napodobit pohyb mávání křídel. Kočka – vzpor klečmo, kleknout si, opřít dlaněmi natažené paže o zem, při nádechu se prohnout, při výdechu se nahrbit. Žába – široký dřep rozkročný, chodidla se celá dotýkají země, předpažit, spojit dlaně, lokty tlačit do kolen. Zajíc – klek sedmo, při nádechu vzpažit, při výdechu se předklonit a klidně dýchat. Srnka – leh na břicho, lokty se dotýkají země, dlaněmi držet hlavu, zanožovat skrčmo levou a pravou nohu. Kobra – leh na břicho, nádech, při výdechu se vzepřít dlaněmi paže natáhnout. Ryba – leh na zádech, dlaněmi tlačit do země. Děti zkusí jednotlivé jógové pozice samostatně dle svého tempa. Po každé jógové pozici si děti vezmou kartu cviku a vhodí ji do jedné ze tří krabic s ohodnocením svého výkonu smajlíkem: usmívajícím se (podařilo se mi to), neutrálním (ani dobré, ani špatné), mračícím se (moc se mi nedařilo).

Alternativa: Smajlíky lze nahradit různými barevnými symboly.

Doporučení pro učitele: Na konci aktivity se společně s dětmi podívat do krabice, jak cviky dle svého výkonu ohodnotily.

Zhodnocení aktivity: Sedneme si do komunitního kruhu a společně zhodnotíme hru. Doporučené otázky: „Jaké to bylo stát se na chvíli tolika zvířátky? Které zvířátko se vám líbilo nejvíce? Jaké to bylo rozhodnout se, jak se vám cviky dařily?“

Název: Kruhová čočka

Další možné cíle dle RVP PV (2021):

- uvědomění si vlastního těla;
- rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, koordinace ruky a oka apod.);
- poznávání sebe sama; rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti).

Očekávané výstupy:

- koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla;
- ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet s předměty denní potřeby, s drobnými pomůckami);
- uvědomovat si svou samostatnost, zaujímat vlastní názory a postoje a vyjadřovat je (RVP PV, 2021).

Sociálně interakční forma: Hromadná proudová forma.

Řídící styl: Styl se sebehodnocením.

Orientační časová dotace: 10 minut.

Pomůcky: Kelímky (dle počtu dětí), čočka nebo jiné luštěniny v syrovém stavu, obruče.

Prostorová organizace: Děti stojí při obou aktivitách v kruhu. Pro první aktivitu mají mezi sebou obruč/e, pro druhou aktivitu drží v rukou kelímek.

Motivace: „Milé děti, zahrajeme si na opičky. Opičky musí být obratné, aby dokázaly vylézt na strom a skákat z větve na větev a zároveň musí být i opatrné, aby nespadly.“

My si vyzkoušíme být obratní při prolézání obručí a opatrní, až budeme přesýpat čočku.“

Popis činnosti: Děti se postaví do kruhu a chytí se za ruce. Dvě děti se chytnou skrz obruč a postupně všechny děti obručí prolezou. Při větším počtu dětí se obruče přidají, aby nenastala moc velká prodleva. Poté učitel obruče odloží a dětem rozdá kelímky. Jednomu dítěti nasype do kelímku čočku a toto dítě plný kelímek přesype kamarádovi po jeho levé ruce. Snažíme se o to, aby toho na zem spadlo co nejméně. Opět se při větším počtu dětí čočka přidá do kelímku dalšího dítěte (například při počtu 24 dětí učitel nasype čočku do kelímku třem dětem). Po ukončení těchto aktivit učitel děti vyzve, aby se zamyslely nad tím, která aktivita jim šla lépe, ve které se cítily sebejistěji. Na základě jejich rozhodnutí se přemístí k té konkrétní aktivitě (na jednu stranu místnosti učitel umístí obruč, na druhou stranu kelímek s čočkou).

Alternativa: Při hezkém počasí lze aktivity provádět venku a do kelímku místo luštěnin nalít vodu a přelévat ji.

Zhodnocení aktivity: Děti zůstanou sedět u aktivity, pro kterou se rozhodly, že jim šla lépe. Učitel si sedne doprostřed a společně zhodnotí hru. Doporučené otázky: „Proč si myslíte, že vám šla aktivita, u které sedíte, lépe, než ta druhá? Co by pomohlo, aby se vám druhá aktivita dařila lépe?“

Název: Míčková předpověď

Další možné cíle dle RVP PV (2021):

- uvědomění si vlastního těla;
- vytváření základů pro práci s informacemi;
- rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit.

Očekávané výstupy:

- házet míč;

- chápat základní číselné a matematické pojmy, elementární matematické souvislosti a podle potřeby je prakticky využívat (porovnávat soubory předmětů podle určitého pravidla, poznat více, stejně, méně);
- uvědomovat si své možnosti i limity (své silné i slabé stránky) (RVP PV, 2021).

Sociálně interakční forma: Hromadná proudová forma.

Řídící styl: Styl se sebehodnocením.

Orientační časová dotace: 15 minut.

Pomůcky: Papíry s nakreslenými kolečky dle počtu dětí (příloha C), pastelky, míčky, kbelík, lano.

Prostorová organizace: Doprostřed místnosti umístíme kbelík a okolo něj kruh z lana.

Motivace: „Milé děti, kdo z vás už někdy házel míčkem? My si to teď vyzkoušíme, ale nebude to jednoduché. Zajímá mě totiž, kdo se trefí míčkem do kbelíku. Každý teď, prosím, vybarvěte z pěti koleček tolik koleček, kolikrát si myslíte, že se vám podaří míček do kbelíku vhodit.“

Popis činnosti: Děti si sednou do kruhu k lanu. Každé dítě má před sebou papír s nakreslenými kolečky a pastelku. V horním řádku vybarví tolik koleček, kolik si myslí, že se mu podaří hodit míčků do kbelíku. Když mají všechny děti vybarveno, nastává samotné házení míčků. Učitel dá jednomu dítěti pět míčků, které zkusí hodit do kbelíku. Počet vhozených míčků opět zaznamená na svůj papír vybarvením dolního řádku a porovná svůj odhad s reálným výsledkem. Takto se vystřídají všechny děti (např. po směru hodin).

Alternativa: Mladším dětem dáme pro lepší představu při vybarvování koleček před sebe míčky a názorně ukážeme, kolik si myslí, že jich vhodí do kbelíku.

Doporučení pro učitele: Předcházející dny nabídneme dětem míčky pro trénování hodů do kbelíku.

Zhodnocení aktivity: Zůstaneme sedět v kruhu a zhodnotíme hru. Doporučené otázky: „Jak jste spokojeni s vašimi hody? Kolik jste si mysleli, že hodíte míčků? A kolik jste hodili? Je to více nebo méně?“

Název: Skáču jako žába

Další možné cíle dle RVP PV (2021):

- osvojení si věku přiměřených praktických dovedností;
- rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování);
- poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti).

Očekávané výstupy:

- koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla;
- vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách;
- uvědomovat si svou samostatnost, zaujímat vlastní názory a postoje a vyjadřovat je (RVP PV, 2021).

Sociálně interakční forma: Hromadná proudová forma.

Řídící styl: Styl se sebehodnocením.

Orientační časová dotace: 15 minut.

Pomůcky: Plyšová zvířátka.

Prostorová organizace: Děti a učitel sedí v kruhu na koberci. Uprostřed jsou plyšová zvířata.

Motivace: „Milé děti, ocitli jsme se v zoologické zahradě, kde spatříme nejrůznější zvířátka. Uvidíme malinkatou zelenou žabku, která ale umí výborně skákat. A dokonce dojdeme i k výběhu lva, který když zařve, tak to slyší celá zoologická zahrada. Každý druh zvířete je originální, umí něco jiného. Stejně tak i my nejsme dobří ve všem stejně, každý z nás vyniká v něčem jiném.“

Popis činnosti: Učitel s dětmi popíše, v čem jsou jednotlivá zvířata dobrá, co umí. Například žába umí skákat, gepard umí rychle běhat atd. Následně všechna plyšová zvířátka umístí doprostřed kruhu a vybere si jedno zvíře (např. žabu). Pak se představí

(„Jsem žába, protože umím skákat.“) a předvede jeho charakteristickou vlastnost (skákání). Poté vyzve děti, aby postupně také vybraly jedno zvíře, popsaly, co to zvíře umí a předvedly to. Vždy jedno dítě představuje zvíře a ostatní děti ho pozorují.

Alternativa: Plyšová zvířátka lze nahradit obrázky zvířat.

Zhodnocení aktivity: „Co vám pomohlo při výběru zvířátka? Je to vaše oblíbené zvíře nebo jste si ho vybrali, protože víte, co umí a jak to předvést?“

4.1.2 Činnosti zaměřené na styl se vzájemným hodnocením dětí

Společný hlavní cíl z RVP PV (2021) pro níže uvedené aktivity zaměřující se na styl se vzájemným hodnocením:

- **dítě se snaží oceňovat výkony druhých a zajímá se o druhé.**

Název: Pohybová přehlídka

Další možné cíle dle RVP PV (2021):

- rozvoj fyzické i psychické zdatnosti;
- rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření);
- poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti).

Očekávané výstupy:

- zacházet se sportovním náčiním a náradím;
- vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech;
- uvědomovat si svou samostatnost, zaujímat vlastní názory a postoje a vyjadřovat je (RVP PV, 2021).

Sociálně interakční forma: Individuální forma.

Řídící styl: Styl se vzájemným hodnocením.

Orientační časová dotace: 15 minut.

Pomůcky: Židličky, obruče, kužely, karty s obrázky obruče a kužele pro polovinu dětí (příloha D), špejle.

Prostorová organizace: Děti sedí v řadě na židličkách, jedno dítě stojí na koberci s obručemi a kuželi.

Motivace: „Milé děti, jmenuji se Alfredo a vítám vás na taneční pohybové přehlídce, při které uvidíte, co jste ještě dosud neviděli. Nejprve vás ohromí pohybové kreace s obručí a poté se akrobat přesune ke kuželi. Pozorně ho sledujte a rozhodněte, co bylo zábavnější.“

Popis činnosti: Děti si sednou na židličky do řady. Z těch se stanou pozorovatelé. Učitel předvede libovolné taneční pohyby nebo cviky s obručí, a poté s kuželem. Každé sedící dítě dostane dvě kartičky (na špejli) s obrázkem obruče a kužele, ze kterých si jedno vybere a při hodnocení kartičku zvedne. Tím učitel zjistí, co děti zaujalo, u čeho se více bavily. Poté učitel namotivuje děti, aby si vymyslely vlastní pohyby, a u těchto pomůcek je předvedly. Vždy se jedno dítě přemístí k pomůckám, a s oběma pomůckami něco předvede. Ostatní děti vybírají pomůcku, která je u daného dítěte zaujala více.

Alternativa: Bez karet lze aktivitu upravit tak, že děti na židličkách postupně říkají, který pohyb s pomůckou se jim nejvíce líbí, vyberou z těchto slov: obruč, kužel.

Doporučení pro učitele: Učitel si vezme cylindr a plášť a jako podkres se může pustit veselá hudba.

Zhodnocení aktivity: „Se kterou pomůckou vás to nejvíce bavilo? Jaké to bylo rozhodovat se, které pohybové kreace šly kamarádovi nejvíce? Užívali jste si více samotného předvádění pohybů s pomůckami nebo spíše výběru pomůcky, s níž ostatní děti prezentovaly své pohybové kreace?“

Název: Po mé pravé ruce si sedne

Další možné cíle dle RVP PV (2021):

- rozvoj pohybových schopností;

- rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování);
- vytváření základů pro práci s informacemi.

Očekávané výstupy:

- koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla;
- vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky;
- chápat prostorový pojem vpravo (RVP PV, 2021).

Sociálně interakční forma: Hromadná proudová forma.

Řídící styl: Styl se vzájemným hodnocením.

Orientační časová dotace: 8 minut.

Pomůcky: Židličky nebo podložky (o jednu více než je počet hráčů).

Prostorová organizace: V kruhu na židličkách/podložkách.

Motivace: „Milé děti, znáte svoje kamarády? A víte, v čem jsou dobří, co jim jde, co umí? Tak to schválně zjistíme, jestli se trefíte a co se na sebe dozvíte.“

Popis činnosti: Děti s učitelem si sednou do kruhu na židličky/podložky. Na pravé straně od učitele se nechá židlička prázdná. Učitel řekne, kdo si má sednout po jeho pravé ruce a z jakého důvodu. Příklad: Po mé pravé ruce si sedne Tonda, protože skvěle hraje fotbal. Tonda se zvedne, udělá uprostřed kruhu tři dřepy a sedne si vedle učitele. Tím vznikne volné místo jinde a učitel poradí, kdo má pokračovat. Děti vymýšlí, v čem jsou jejich kamarádi dobří, co jim jde, co umí.

Alternativa: S mladšími dětmi si tuto hru nejprve zahrajeme tak, že pouze vybírají kamaráda, který si vedle nich sedne.

Zhodnocení aktivity: „Jaké to bylo slyšet chválu od kamarádů? Překvapilo vás něco, co jste slyšeli o sobě nebo o někom jiném? Pamatujete si, co o vás kamarádi řekli?“

Název: Dvojice obrázků

Další možné cíle dle RVP PV (2021):

- rozvoj a užívání smyslů;
- osvojení si elementárních poznatků, schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem;
- rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování).

Očekávané výstupy:

- vnímat a rozlišovat pomocí smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny, zrakově rozlišovat tvary předmětů);
- přirozeně a bez zábran komunikovat s druhým dítětem, navazovat a udržovat dětská přátelství;
- vést rozhovor (naslouchat druhým, vyčkat, až druhý dokončí myšlenku, sledovat řečníka i obsah, ptát se) (RVP PV, 2021).

Sociálně interakční forma: Hromadná frontální forma.

Řídící styl: Styl se vzájemným hodnocením.

Orientační časová dotace: 10 minut.

Pomůcky: Dvojice obrázků viz příloha E (vytisknout 2x), dřívka.

Prostorová organizace: Děti stojí kolem obrázků, které jsou umístěny čelem dolů.

Motivace: „Milé děti, na zemi vidíte karty, které ukrývají kouzelné symboly. Každý z vás jeden symbol získá. Ale pozor! Všechny symboly jsou tu pouze dvakrát, a to znamená, že budete muset zjistit, kde se úplně stejný symbol nachází.“

Popis činnosti: Učitel na zemi rozloží papíry s obrázky tak, aby byly do kruhu a obrázkem dolů. Poté učitel ťukáním na dřívka či tleskáním určuje tempo chůze dětí, které kolem obrázků po kruhu střídavě chodí a běhají. Po nějaké době učitel ťukat nebo tleskat přestane a každé dítě si sedne k nějakému obrázku a otočí ho. Všechny obrázky

se otočí a nastává hledání kamaráda, který má úplně stejný obrázek. Tím se vytvoří dvojice dětí, které o sobě řeknou něco hezkého.

Zajištění bezpečnosti: Dávat pozor, aby děti měly při chůzi a běhu dostatečný odstup od papírů. Předcházet smeknutí se.

Alternativa: Děti svou dvojici nemusí hledat najednou, ale postupně. Učitel vyzve jedno dítě, aby si vzalo svůj obrázek, vstalo, našlo úplně stejný vzor u kamaráda a sedlo si vedle něj. Takto učitel postupně pošle další děti hledat, kde se jejich obrázek skrývá.

Poznámka: Pokud počet dětí není sudý, hraje s dětmi i učitel nebo se jeden obrázek vytiskne třikrát a místo jedné dvojice dětí bude trojice.

Zhodnocení aktivity: „Co jste se o sobě od kamaráda dozvěděli? Souhlasíte s tím? Jaké bylo hledání stejného obrázku? Našli jste se hned?“

Název: Zvířecí pantomima

Další možné cíle dle RVP PV (2021):

- ovládnutí pohybového aparátu;
- rozvoj poznatků, schopností a dovedností umožňujících pocity, získané dojmy a prožitky vyjádřit;
- poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti).

Očekávané výstupy:

- vědomě napodobovat jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu;
- zachycovat a vyjadřovat své prožitky (dramatickou improvizací);
- uvědomovat si svou samostatnost, zaujímat vlastní názory a postoje a vyjadřovat je (RVP PV, 2021).

Sociálně interakční forma: Individuální.

Řídící styl: Styl se vzájemným hodnocením.

Orientační časová dotace: 10 minut.

Pomůcky: Žádné zvláštní pomůcky nejsou zapotřebí.

Prostorová organizace: Čtyři děti stojí vedle sebe naproti ostatním dětem. Mají mezi sebou přibližně metrový rozestup a dostatečné místo za nimi pro přesun ostatních dětí.

Motivace: „Milé děti, vydáme se do zoologické zahrady podívat na zvířátka. Ale co se nestalo! Všechna zvířátka z ní utekla. A tak ředitel ZOO nařídil zaměstnancům, aby se za ně přestrojili a napodobili je. Co myslíte, zvládnou to? A myslíte, že nikdo nepozná, že jsou to lidé a ne zvířátka?“

Popis činnosti: Učitel vybere čtyři děti, které postaví před ostatní děti. Učitel řekne zvíře, které tyto vybrané děti předvedou pantomimou a zvuky zvířete. Zbývající děti pozorují a sledují představení, na jehož základě se rozhodnou, které dítě předvedlo zvíře nejpřesněji. Za něj se postaví a podle počtu stojících dětí vidíme, jaké znázornění zvířete se dětem líbilo nejvíce. Další kolo hry začíná výběrem jiných čtyř dětí a předvedením dalšího zvířete.

Alternativa: Učitel čtyřem dětem zvíře ukazuje na obrázku a ostatní děti navíc hádají, jaké zvíře děti předvádějí.

Doporučení pro učitele: Pro snazší pochopení dětí učitel nejprve ukáže, jak by nějaké zvíře předvedl on sám.

Zhodnocení aktivity: „Jaké zvíře jste napodobovali? Více vás bavilo napodobovat zvíře nebo hodnotit, komu se ztvárnění zvířete povedlo nejvíce? Jaká zvířata byste rádi předvedli příště?“

Název: Ve škole

Další možné cíle dle RVP PV (2021):

- uvědomění si vlastního těla;
- rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu;

- poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti).

Očekávané výstupy:

- vědomě napodobovat jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu;
- vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách;
- přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním (RVP PV, 2021).

Sociálně interakční forma: Hromadná frontální forma.

Řídící styl: Styl se vzájemným hodnocením.

Orientační časová dotace: 8 minut.

Pomůcky: Žádné zvláštní pomůcky nejsou potřeba, pouze dostatek místa na cvičení.

Prostorová organizace: Děti jsou rozdělené do dvojic. Děti ve dvojici stojí proti sobě.

Motivace: „Milé děti, chcete si vyzkoušet na chvíli být učitelkami a učiteli? Tak já vás teď kouzelnou hůlkou proměním. Teda, vás ale je. To se všechno naučíme za chvíličku.“

Popis činnosti: Děti jsou rozděleny do dvojic. V každé dvojici se jedno dítě stane cvičícím a jedno dítě hodnotícím. Učitel předvede libovolný cvik, cvičící dítě cvik předvede a hodnotící dítě ho sleduje a řekne, co se mu líbí nebo co by mohlo vylepšit. Po dokončení cvičení se role střídají. Hodnotitel se stává cvičícím a naopak. Každé dítě poskytuje tomu druhému konstruktivní zpětnou vazbu, zaměřuje se na pozitivní aspekty a případné oblasti vylepšení.

Zhodnocení aktivity: „Jaké to bylo hodnotit kamaráda? Co jste mu poradili? Cítili jste se lépe, když jste cvičili nebo když jste kamarádovi radili?“

4.1.3 Činnosti zaměřené na skupinovou formu družstva

Společný hlavní cíl z RVP PV (2021) pro níže uvedené aktivity zaměřující se na skupinovou formu družstva:

- **dítě se snaží spolupracovat s ostatními, spolupodílet se, rozvíjet kooperativní dovednosti ve skupinách.**

Název: Táhneme za jeden provaz

Další možné cíle dle RVP PV (2021):

- rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky;
- získání schopnosti záměrně řídit svoje chování a ovlivňovat vlastní situaci;
- vytváření prosociálních postojů (rozvoj sociální citlivosti, tolerance, respektu, přizpůsobivosti).

Očekávané výstupy:

- zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí (zvládat překážky, pohybovat se ve skupině dětí);
- rozhodovat o svých činnostech;
- vnímat, co si druhý přeje či potřebuje, vycházet mu vstříc (RVP PV, 2021).

Sociálně interakční forma: Skupinová forma družstva.

Řídící styl: Styl s řízeným objevováním.

Orientační časová dotace: 10 minut.

Pomůcky: Dva pruhy látky dlouhé přibližně tři metry, další libovolné pomůcky (např.: provazy nebo lana, kužely, stopy, polštáře, tunely, podložky, látkové žebříky), krepák na označení konce dráhy.

Prostorová organizace: Děti jsou rozděleny do družstev. Každé družstvo má jeden provaz a kapitáni připraví dráhu.

Motivace: „Milé děti, víte, co to znamená, když se řekne, že táhneme za jeden provaz? Může to znamenat buď to, že se doopravdy všichni chytí provazu a tahají za něj. Ale většinou, když někdo řekne, že táhneme za jeden provaz, myslí tím, že se společně snažíme uspět, pomáháme si a nejsme na nic sami. My si to teď vyzkoušíme a zároveň se toho provazu budeme i držet.“

Popis činnosti: Učitel děti rozdělí na dvě družstva, ve kterých se chytanou provazu. Z každého družstva učitel zvolí jednoho kapitána, který vybere pomůcky a připraví dráhu pro svou skupinu. Družstva v čele s kapitány nejprve projdou přes kus látky, který učitel připraví na začátek dráhy, poté přes připravené pomůcky od kapitánů a konec je vyznačen krepákem.

Alternativa: Děti lze rozdělit na více menších skupin a překážky zvolit na základě věku a schopností dětí.

Doporučení pro učitele: Povědět dětem, že není důležitá rychlost, ale to, aby zdárně zvládly všechny překážky.

Zhodnocení aktivity: „Jak jste se cítili, když jste byli vybráni za kapitána a měli jste na starosti výběr pomůcek a přípravu dráhy pro své družstvo? Jak se vám spolupracovalo při držení se za jeden provaz? Byla ve vaší dráze nějaká překážka, se kterou jste měli velký problém?“

Název: Housenka

Další možné cíle dle RVP PV (2021):

- ovládnání pohybového aparátu;
- posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem;
- rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se), přináležet k tomuto společenství (ke třídě, k ostatním dětem).

Očekávané výstupy:

- koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla;
- respektovat potřeby jiného dítěte;

- začlenit se do třídy a zařadit se mezi své vrstevníky, respektovat jejich rozdílné vlastnosti, schopnosti a dovednosti (RVP, 2021).

Sociálně interakční forma: Skupinová forma družstva.

Řídící styl: Praktický styl.

Orientační časová dotace: 6 minut.

Pomůcky: Lepicí páska, lžice, pingpongové míčky, kbelík.

Prostorová organizace: Děti jsou rozděleny do několika skupin (záleží na celkovém počtu dětí). Na zemi je vyobrazená trasa lepicí páskou, na jehož konci je kbelík.

Motivace: „Milé děti, viděly jste už někdy housenku? A všimly jste si, kolik měla nohou? Většinou jich má 14 a to je více nebo méně, než máme my? Ano, má jich více (můžeme ukázat obrázek housenky). My si teď na housenky zahrajeme a zjistíme, jak bychom zvládali jako housenka chodit. Tak jdeme na to!“

Popis činnosti: Děti jsou rozdělené do skupin přibližně po sedmi (tím vznikne 14 nohou). Jedna skupina se postaví do zástupu, předkloní se, děti dají levou ruku dozadu mezi nohy a pravou rukou se chytí kamaráda před sebou. Mladší děti se mohou držet klasicky za ruce bez toho, aniž by podávaly ruku mezi nohama. První dítě v zástupu dostane lžici s pingpongovým míčkem. Celá skupina jde po klikaté trase vyobrazené lepicí páskou. Cesta končí položením míčku do kbelíku a může vycházet další skupina.

Alternativa: Zjednodušení aktivity snížením počtu dětí ve skupině. Ztížení aktivity pomocí klikatějších cest.

Doporučení pro učitele: Na začátku zvolíme starší/schopnější dítě, které nese lžičku s pingpongovým míčkem, a na konci zástupu dáme mladší dítě, které se nemusí držet nikoho za sebou.

Zhodnocení aktivity: „Jak jste se cítili, když jste byli v pozici prvního člena housenky a vedli jste skupinu trasou? Soustředili jste se na míček na lžici? Jak jste se snažili komunikovat a spolupracovat s ostatními členy své skupiny během této aktivity? Chtěl někdo zpomalit?“

Název: Stavba domečku

Další možné cíle dle RVP PV (2021):

- rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé motoriky;
- rozvoj tvořivosti (tvořivého myšlení, řešení problémů, tvořivého sebevyjádření);
- rozvoj kooperativních dovedností.

Očekávané výstupy:

- zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci;
- vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (konstruktivních);
- dodržovat dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití (RVP PV, 2021).

Sociálně interakční forma: Skupinová forma družstva.

Řídící styl: Styl s řízeným objevováním.

Orientační časová dotace: 20 minut.

Pomůcky: Obruče v barvách družstev (př.: modrá, červená, zelená, žlutá), různý stavební materiál (př.: různorodé kostky, krabice, stavebnice, víčka, polštářky, plyšáky, dečky, ruličky).

Prostorová organizace: Děti jsou rozdělené do družstev, z nichž každé má svůj roh místnosti s obručí odpovídající barvě družstva. Uprostřed se nachází různé pomůcky pro stavbu domečků.

Motivace: „Milé děti, víte, kde bydlíte? Kdo z vás bydlí v domečku se zahradou? A kdo bydlí v bytě, kam jezdí výtahem? A s kým dalším bydlíte? Teď si zahrajeme na to, jaké by to bylo bydlet s kamarády ze školky. Postavíte si domeček podle vlastních představ. A jak by váš vysněný domeček měl vypadat?“

Popis činnosti: Učitel děti rozdělí do družstev a zvolí barvy, dle kterých se družstva přemístí k obruči své barvy. Například modří, červení, zelení, žlutí s odpovídajícími barvami obručí. Následně učitel řekne barvu (například modrou) a všechny děti z tohoto družstva běží kolem všech ostatních družstev, až nakonec doběhnou doprostřed

k přichystanému stavebnímu materiálu. Každé dítě z modrého družstva vybere jednu věc a běží zpátky ke své obruči. Tam společně s ostatními kamarády z modrého družstva začne stavět domeček. Učitel pokračuje v říkání dalších barev, přičemž postupně běhají další družstva a staví své domečky. Hra končí vyčerpáním zásoby materiálu nebo rozhodnutím učitele.

Doporučení pro učitele: Pro snazší pochopení může běžet učitel s prvním týmem v prvním kole.

Zhodnocení aktivity: „Představte nám, prosím, vaše domečky. Jak jste s vaším dílem spokojeni? Stavěli jste domečky všichni společně nebo se toho ujaly jen některé děti? Je něco, co vám pro stavbu domu chybělo, co byste tam rádi ještě přidali?“

Název: Krmíme ptáčky

Další možné cíle dle RVP PV (2021):

- rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé i jemné motoriky (koordinace a rozsahu pohybu, koordinace ruky a oka);
- osvojení si věku přiměřených praktických dovedností;
- poznávání pravidel společenského soužití.

Očekávané výstupy:

- zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí (zvládat překážky, užívat různé náčiní, pohybovat se ve skupině dětí);
- ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet s předměty denní potřeby, s drobnými pomůckami, kuličky);
- dodržovat pravidla her a jiných činností (RVP PV, 2021).

Sociálně interakční forma: Skupinová forma družstva.

Řídící styl: Praktický styl.

Orientační časová dotace: 5 minut.

Pomůcky: Malé pěnové kuličky (sloužící jako potrava pro ptáčky), kolíček/velká plastová pinzeta pro každé dítě, 2 kbelíky, 2 obrázky ptáčka.

Prostorová organizace: Na každé straně místnosti kbelík s nalepeným obrázkem ptáčka. Uprostřed místnosti malé pěnové kuličky.

Motivace: „Milé děti, když se narodí malí ptáčci, tak vyrůstají v hnízdě, jejich domečku, kam jim maminka nosí potravu. Maminka létá a shání všude po okolí, co by jejím ptáčátkům mohla donést. Když něco najde, nabere to do zobáčku a letí s tím zpátky do hnízda. Vy si teď na ty ptáčky shánějící potravu zahrajete. Každý dostanete kolíček, to bude váš zobáček a budete přinášet malým ptáčkům kuličky.“

Popis činnosti: Děti jsou rozdělené na dvě skupiny, které se postaví ke svému ptáčkovi, kterého budou krmit (kbelík s obrázkem ptáčka). Každé dítě dostane kolíček. Na znamení všechny děti běží doprostřed místnosti k potravě (malé pěnové kuličky), kterou pomocí kolíčku uchopí a běží zpátky k ptáčkovi, kterého nakrmí. Děti běhají do doby, dokud se všechny kuličky nevysbírají. Poté se společně podívají, který ptáček dostal více jídla.

Alternativa: Ztížit aktivitu lze určením barvy kuliček, které děti za pomocí kolíčku sbírají. Jednodušší varianta je brát kuličky rukou bez pomocí kolíčku či pinzety.

Doporučení pro učitele: Rozmístit kuličky po větším prostoru, aby nedošlo k velkému shluku dětí.

Zhodnocení aktivity: „Jak vám šlo nabírat kuličky pomocí kolíčku? Dokážete si představit, že byste měli zobáček jako ptáčci?“

Název: Vagonky

Další možné cíle dle RVP PV (2021):

- rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé motoriky;
- uvědomění si vlastního těla;
- rozvoj schopnosti sebeovládání.

Očekávané výstupy:

- zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci, běžné způsoby pohybu v různém prostředí (zvládat překážky, pohybovat se ve skupině dětí);
- koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla;
- vyvíjet volní úsilí, soustředit se na činnost a její dokončení (RVP PV, 2021).

Sociálně interakční forma: Skupinová forma družstva.

Řídící styl: Praktický styl.

Orientační časová dotace: 5 minut.

Pomůcky: Balonek pro každé dítě, hudba.

Prostorová organizace: Děti jsou rozděleny do družstev, která se postaví do zástupu.

Motivace: „Milé děti, dneska pojedeme na výlet vláčkem. Stane se z vás hromada malých vagonků, zapojených za lokomotivu, které se ale nesmějí rozpojit. To by jinak nedojely tam, kam potřebují. A taky je potřeba dávat pozor, aby na stejné koleji nejezo více vláčků, aby nedošlo ke srážce.“

Popis činnosti: Učitel děti rozdělí do družstev a postaví se v nich do zástupu. Každé dítě (kromě prvního v řetězci) dostane balonek, který si před sebe přimáčkne k zadům dítěte stojícího před ním. První dítě v řetězci má balonek pouze na zádech a poslední dítě jen na břiše. Po umístění balonků se jich už nikdo nedotýká rukama. Úkolem je pohybovat se tak, aby balonky nespadly. Je zapotřebí, aby první dítě v řetězci šlo dostatečně pomalu. Učitel k tomu může po určité době pustit písničky.

Alternativa: Hru lze zjednodušit tak, že se děti chytanou za ramena kamaráda před sebou. Ztížit hru může učitel přidáním pokynů, například, aby si děti dřeply a opět se postavily.

Doporučení pro učitele: Vysvětlit dětem, aby nevyvíjely příliš velký tlak na balonky, protože by mohly prasknout. Ideální je volit členy v družstvu dle stejné výšky. Družstva nemusí být stejně početná.

Zhodnocení aktivity: „Jaké to bylo pohybovat se s balonky? Jak jste spolupracovali?“

4.1.4 Činnosti zaměřené na skupinovou formu stanoviště

Společný hlavní cíl z RVP PV (2021) pro níže uvedené aktivity zaměřující se na skupinovou formu stanoviště:

- **dítě se snaží rozvíjet paměť a pozornost, postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí.**

Název: Hodiny

Další možné cíle dle RVP PV (2021):

- rozvoj fyzické zdatnosti;
- rozvoj a užívání smyslů;
- osvojení si některých poznatků a dovedností, které předcházejí čtení i psaní.

Očekávané výstupy:

- sladit pohyb s rytmem;
- vnímat a rozlišovat pomocí smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny, zrakově rozlišovat tvary předmětů);
- rozlišovat některé obrazné symboly (šipky) (RVP PV, 2021).

Sociálně interakční forma: Skupinová forma stanoviště.

Řídící styl: Praktický styl.

Orientační časová dotace: 6 minut.

Pomůcky: Lepenka, bubínek, rolničky (případně jiné hudební nástroje).

Prostorová organizace: V každém rohu místnosti je vyobrazený kruh lepenkou (celkem čtyři). Mezi kruhy vedou lepenkou šipky po směru hodinových ručiček.

Motivace: „Milé děti, víte, kde tady ve třídě máme hodiny? A jaké další druhy hodin znáte? Malé hodinky můžeme nosit i na ruce nebo jsou i opravdu velké hodiny třeba na kostele. Slyšeli jste už někdy odbíjení zvonu? Zvoní vždycky, když je tahle velká ručička nahoře, na jedné straně, dole a na druhé straně (ukážeme celou, čtvrt, půl a

třičtvrtě) a podle toho my víme, kolik hodin je. Teď se z vás ty ručičky hodin stanou a budete ukazovat, jak čas utíká.“

Popis činnosti: Děti rozdělíme na čtyři skupiny, každá se postaví do jednoho rohu místnosti, kde lepenkou vyobrazíme kruh. Pokud učitel hraje na bubínek (určuje pomalé tempo), děti jsou na svém stanovišti a zvedají nohy jako by chodily na místě. Pokud učitel hraje na rolničky (určuje rychlé tempo), děti běží na další stanoviště a tím vznikne rotace všech skupinek dětí zároveň. Pro snazší pochopení směru, kam se děti mají přemístit, poslouží vyobrazení šipky lepenkou od jednoho stanoviště k druhému.

Alternativa: Ztížit aktivitu lze přidáním dalších nástrojů určujících jiné pohyby, například při zvuku trianglu si děti lehnou, při zvuku zvonečku vyskočí. Pro zjednodušení aktivity učitel současně za zvuku nástroje řekne, co mají děti dělat.

Zhodnocení aktivity: „Které hudební nástroje jste slyšeli? Jaké bylo soustředit se na to, který nástroj zrovna hraje?“

Název: Taneční panáček

Další možné cíle dle RVP PV (2021):

- uvědomění si vlastního těla;
- osvojení si věku přiměřených praktických dovedností;
- hry nejrůznějšího zaměření podporující tvořivost, představivost a fantazii (výtvarné aktivity).

Očekávané výstupy:

- pojmenovat části těla;
- zacházet s výtvarným materiálem (s tužkami, papírem);
- vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (výtvarných) (RVP PV, 2021).

Sociálně interakční forma: Skupinová forma stanoviště.

Řídící styl: Styl s řízeným objevováním.

Orientační časová dotace: 14 minut (délka trvání každého kola dle času písničky).

Pomůcky: Čtvrtky (počet pro třičtvrtě dětí), pastelky nebo fixy ke každé čtvrtce, reproduktor, píseň (Hlava, ramena, kolena, palce od Míši Růžičkové).

Prostorová organizace: Čtyři stanoviště jsou rozmístěna v prostoru. Děti se pohybují od jednoho stanoviště ke druhému podle pokynů učitele. Na třech stanovištích jsou připravené čtvrtky a pastelky.

Motivace: „Milé děti, kde máte hlavu? Oči? Nos? Pusu? Ruku? Rameno? Nohu? Koleno? Prsty? Jak se jmenuje každý prst? Vidím, že to všechno dobře znáte. To je dobře, proto pro vás následující aktivita bude jistě snadná a věřím, že se u ní i společně zasmějeme.“

Popis činnosti: Učitel připraví čtyři stanoviště tak, že na tři z nich položí čtvrtky a pastelky nebo fixy pro všechny členy skupiny. Poslední stanoviště zůstane bez pomůcek. Děti se rozdělí na čtyři stejně početné skupiny, které se rozmístí ke stanovištím. Učitel vyzve všechny děti, které mají na stanovišti čtvrtku, aby nahoru namalovaly hlavu panáčka. Tři skupiny malují a čtvrtá skupina tancuje spolu s učitelem na písničku Hlava, ramena, kolena, palce. Děti mají na malování čas po dobu znění písničky, po jejím dohrání se všechny skupiny dětí posunou na další stanoviště a tři malují krk a tělo panáčka, čtvrtá skupina tancuje. Takto se vymění ještě dvakrát, přičemž v dalším kole malují nohy panáčka a v posledním kole mu domalují detaily tak, aby to byla kompletní postava. Všechny čtyři skupiny si tak jednou zacvičí na písničku a třikrát namalují část panáčka. Nakonec se děti hromadně podívají na společná díla.

Alternativa: Učitel hraje melodii Hlava, ramena, kolena, palce na klavír a u toho zpívá. Starší děti mohou místo čtvrtky malovat na nafouknutý balonek symbolizující hlavu, kde by byl předem nakreslený ovál jako obličej. Nejprve by namalovaly oči, poté nos, ústa, a nakonec vlasy.

Zhodnocení aktivity: Sedneme si do komunitního kruhu, podíváme se na vzniklá díla a zhodnotíme hru: „Jaké to bylo malovat jen určitou část panáčka? Bavilo vás více tancovat na písničku nebo malovat panáčka? Který panáček vám připadá nejzábavnější?“

Název: Míče všude, kam se podíváš

Další možné cíle dle RVP PV (2021):

- uvědomění si vlastního těla;
- rozvoj pohybových schopností a zdokonalování dovedností v oblasti hrubé motoriky;
- kooperativní činnosti ve dvojicích, ve skupinkách.

Očekávané výstupy:

- zvládat základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci;
- zacházet se sportovním náčiním a nářadím (manipulace s míčem);
- spolupracovat s ostatními (RVP PV, 2021).

Sociálně interakční forma: Skupinová forma stanoviště.

Řídící styl: Praktický styl.

Orientační časová dotace: 8 minut.

Pomůcky: 4 míče, karty s obrázky předávání míče (příloha F), zvonek/triangl.

Prostorová organizace: Hra se provádí na čtyřech stanovištích, která jsou rozmístěna tak, aby tvořila čtverec a skupiny dětí mohly cirkulovat mezi nimi. Každé stanoviště označeno kartou s obrázkem předání míče.

Motivace: „Milé děti, co všechno dokážete říct o míči, jaký může být? Například kulatý, měkký, tvrdý, malý, velký, barevný, dřevěný. A na jaké sporty si vzpomeneme, kde je potřeba míč? Například fotbal, basketbal, volejbal, florbal, tenis. Jednou si takové sporty taky zahrajete, a tak se s různými míči teď zkusíme skamarádit.“

Popis činnosti: Učitel ke každému stanovišti připraví míč. Na prvním stanovišti si děti sednou do kruhu, jedno dítě vezme míč, řekne jméno libovolného kamaráda a pošle mu ho kutálením. Zmíněný kamarád míč chytí, vysloví jméno jiného kamaráda a míč mu kutálením také pošle. Takto si ho dál posílají v kruhu. U tohoto stanoviště volíme větší tvrdší míč. Na druhém stanovišti si děti stoupnou do kruhu, jedno dítě vezme míč a dá ho kamarádovi vedle něj, který ho dá dalšímu kamarádovi. Posílají si míč v kruhu. Vhodný je tvrdší míč. U třetího stanoviště si děti sednou do kruhu na zem, jedno dítě

vloží míč mezi kotníky a nohama jej umístí před dítě sedící vedle něj. To míč také položí mezi své kotníky, nohama sevře a opět předá dál v kruhu. Volíme měkký míč. Na čtvrtém stanovišti si stoupnou v kruhu za sebe tak, aby se každé dítě dívalo na záda kamaráda před ním. Jedno dítě vezme míč a zvedne jej nad hlavu. Dítě stojící za ním si míč od něj převezme a předá dál. Ideální je menší míč.

Po vysvětlení aktivit učitel děti rozdělí na čtyři skupiny, které se rozmístí ke stanovištím, u kterých splní míčovou aktivitu. Po třech minutách učitel zazvoní zvonečkem nebo cinkne na triangel či jiný hudební nástroj a děti se posunou na další stanoviště po směru hodinových ručiček, kde vyzkouší jinou aktivitu. Takto realizují aktivity na všech čtyřech stanovištích.

Alternativa: Třetí stanoviště s předáváním míče nohama je náročnější, proto jej zvolíme s ohledem na dovednosti dětí.

Doporučení pro učitele: Zvážit, zda jednotlivá stanoviště nejprve vyzkoušet a natrénovat všichni hromadně a například až další den rozdělit děti do skupinek na stanoviště.

Zhodnocení aktivity: „Jak jste se cítili při předávání míče? Jaké stanoviště pro vás bylo snadné, jaké naopak náročné? Co jste se s míčem naučili?“

Název: Zvířecí proměny

Další možné cíle dle RVP PV (2021):

- získání schopnosti záměrně řídit svoje chování a ovlivňovat vlastní situaci;
- poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity, získání sebevědomí, sebedůvěry, osobní spokojenosti);
- osvojení si věku přiměřených praktických dovedností.

Očekávané výstupy:

- rozhodovat o svých činnostech;
- uvědomovat si své možnosti i limity (své silné i slabé stránky);
- vědomě napodobovat jednoduchý pohyb podle vzoru a přizpůsobit jej podle pokynu RVP PV, 2021).

Sociálně interakční forma: Skupinová forma stanoviště.

Řídící styl: Styl se samostatným objevováním.

Orientační časová dotace: 7 minut.

Pomůcky: 4 molitanové kostky nebo židličky, obrázky zvířat (gepard, had, žába, opice), reproduktor, píseň (Máme rádi zvířata od Gabi Goldové).

Prostorová organizace: Stanoviště jsou rozmístěna v prostoru tak, aby děti mohly volně přecházet mezi nimi. Každé stanoviště obsahuje obrázek jednoho zvířete.

Motivace: „Milé děti, představte si, že se tu mezi námi pohybují čtyři zvířátka. Jedno z nich je gepard, který umí rychle běhat (běžíme na místě), další z nich je had, ukažte mi, jak se pohybuje? A co umí žabka? A posledním zvířátkem je opička, na kterou, když se podívám, tak podle mého názoru ze všech zvířátek nejzábavnější.“

Popis činnosti: Učitel připraví stanoviště tak, že do prostoru rozmístí molitanové kostky, případně židličky a na každou položí obrázek jiného zvířete. Zvířata na obrázcích jsou specifická jejich dovednostmi. Gepard rychle běhá, had se plazí, žába skáče a opice dělá různé posunky, tanečky. Děti si vyberou libovolné stanoviště, u kterého se podívají na obrázek zvířete a na chvíli se jím stanou. Učitel pustí písničku Máme rádi zvířata, na kterou se zvířátka u každého stanoviště rozpohybují. Po nějaké době se hudba stopne a děti se přemístí k jinému stanovišti. Po opětovném zapnutí hudby se z dětí stanou nová zvířátka s jinými specifickými pohyby. Tento proces se opakuje několikrát, aby se děti staly různými zvířátky během hry.

Alternativa: Při větším počtu dětí lze přidat další zvířata s jejich specifickým pohybem nebo obrázky zvířat zdvojit a mít tak více stanovišť.

Zhodnocení aktivity: „Jaké zvíře vás nejvíce zaujalo a proč? Jak jste se cítili, když jste se stali zvířetem? Které další zvíře by si v této hře mohlo zatancovat a jaký pohyb by předvedlo?“

Název: Taneční parket

Další možné cíle dle RVP PV (2021):

- rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se);
- rozvoj tvořivosti (tvořivého sebevyjádření);
- rozvoj a kultivace mravního i estetického vnímání, cítění a prožívání.

Očekávané výstupy:

- zacházet šetrně s pomůckami;
- vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (hudebních, pohybových či dramatických);
- prožívat radost ze zvládnutého a poznaného (RVP PV, 2021).

Sociálně interakční forma: Skupinová forma stanoviště.

Řídící styl: Styl s řízeným objevováním.

Orientační časová dotace: 9 minut.

Pomůcky: Stužky (barevné proužky krepáku), balonky (navázané na provázky), šátky, plyšové hračky.

Prostorová organizace: Čtyři stanoviště jsou rozmístěna do čtverce. Ke každému se připraví jeden druh pomůcek.

Motivace: „Milé děti, kdo z vás byl v cirkusu? A koho jste tam viděli? Mě nejvíce překvapil klaun držící se balonků, které ho nadnášely. Potom přišli akrobati a akrobatky, a ti předváděli úžasné kousky se stuhou. Takhle s ní různě točili. My si to teď natrénujeme. Dokonce tu máte přichystané ještě další pomůcky, se kterými můžete cokoliv vymyslet.“

Popis činnosti: Učitel vytvoří čtyři taneční parkety. Na prvním připraví stužky (krepáky), na druhé stanoviště přichystá balonky (navázané na provázky), na třetí šátky a na čtvrté plyšové hračky. Děti se rozdělí na čtyři skupiny ke stanovištím, kde si vezmou pomůcky, se kterými si zatancují. Učitel jim k tomu pustí písničku, po rotaci skupin na jiná stanoviště jim k tomu pustí zase jinou písničku.

Zhodnocení aktivity: „Jak jste se cítili při tancování s balonky, stužkami, šátky, plyšovými hračkami? Se kterou pomůckou se dalo tancovat nejlépe?“

4.2 Výsledky ověření sborníku

4.2.1 Výsledky z rozhovoru

S učitelkou, která aktivity s dětmi realizovala, jsem vedla rozhovor, který jsem následně přepsala. Celá podoba rozhovoru je v příloze BB. Připravila jsem si otevřené otázky, které jsem jí postupně pokládala a zjistila tak její názor na celý sborník pohybových činností a realizaci s dětmi v její třídě.

Nejprve mě zajímal její názor na realizované pohybové aktivity, při kterých děti poznávaly svoje silné a slabé stránky, odhadovaly své síly a hodnotily svůj výkon. Byly to aktivity Pštroší vejce, Jóga se zvířátky, Kruhová čočka, Míčková předpověď a Skáču jako žába. Učitelka zmíněné aktivity ohodnotila tak, že pro děti byly netradičními, přínosem z hlediska zaměření se na sebehodnocení, a že je zvládaly všechny děti v rozmezí tří až šesti let. Učitelka vyzdvihla aktivitu Kruhová čočka a Pštroší vejce. Snaží se děti motivovat k sebehodnocení, ale aktivity cíleně nezařazuje.

Pohybové aktivity zaměřené na vzájemné hodnocení, což byla Pohybová přehlídka, Po mé pravé ruce si sedne, Dvojice obrázků, Zvířecí pantomima a Ve škole, paní učitelka ohodnotila následovně. Je podle ní důležité, aby děti dokázaly ocenit nejen sebe, ale i práci kamaráda, takže tyto aktivity hodnotí jako velmi přínosné. Některé pro ně byly náročnější, ale i tak je dle ní zvládly bravurně s lehkou dopomocí. Aktivity na vzájemné hodnocení se snaží zařazovat.

Dále mě zajímal její názor na pohybové aktivity, při kterých byly děti rozdělené na družstva. Do této kategorie patří činnosti Táhneme za jeden provaz, Housenka, Stavba domečku, Krmíme ptáčky a Vagonky. Učitelka měla z těchto aktivit nejprve strach, aby v dětech nevzbuzovaly nezdravou soutěživost. Ale při realizaci ji dle jejích slov velmi mile překvapilo, že děti v družstvech spolupracovaly a nepředháněly se. Nejvíce ji zaujaly činnosti Housenka a Vagonky. Také si myslí, že byla vhodně zvolena aktivita Stavba domečku z důvodu originality a propojení s konstruováním, jelikož dle ní děti takto zaměřené aktivity velice baví. Paní učitelka aktivity s rozdělováním do družstev nezařazuje, avšak chce je s dětmi v budoucnu realizovat, jelikož v nich nedochází k nezdravé soutěživosti, ale podporuje se vzájemná spolupráce.

Z aktivit, při kterých děti rotovaly na stanovištích, měla paní učitelka zprvu také mírné obavy, jestli se děti zvládnou přemísťovat na další stanoviště. Hovoříme o aktivitách Hodiny, Taneční panáček, Míče všude, kam se podíváš, Zvířecí proměny a Taneční

parket. Paní učitelka pověděla, že jelikož se nejprve realizovala aktivita Hodiny, tak se děti rotaci naučily a také pomáhaly nalepené šipky udávající směr rotace. Podle jejího názoru děti činnosti na stanovištích bavily a překvapilo ji, jak zvládly činnost Míče všude, kam se podíváš, protože se jí zdál pohyb s předáváním míče nohama zprvu náročný. Děti však tento pohyb bavil dle jejich odpovědí nejvíce a zvládaly jej nad očekávání skvěle. Paní učitelka aktivity organizované na stanoviště zařazuje při různých společných akcích.

Paní učitelka plánuje pro velký zájem dětí aktivity realizovat i v budoucnu, převážně venku. Nejvíce ji zaujaly aktivity Stavba domečku, Vagonky, Kruhová čočka a Zvířecí proměny. Pomůcky jsou podle ní dostupné v každé mateřské škole, případně snadno k sehnání nebo se dají nahradit jinými pomůckami dle vybavení konkrétních mateřských škol. Zaujaly ji i napsané alternativy provedení aktivit. Aktivity jsou prý napsány srozumitelně a jasně. Komentovala i hodnocení aktivit dětmi (semafor), myslí si, že děti vše hodnotily upřímně. Sborník je podle paní učitelky velmi přínosný jak pro učitelé mateřských škol, laiky nebo i vedoucí na táborech.

4.2.2 Výsledky pozorování

Hodnotící technika semafor

Pro zjištění, jak děti v mateřské škole reagují na vytvořený sborník činností, jsem zvolila hodnotící techniku semafor, která je přehledná a efektivní. Vyrobita jsem semafor obsahující tři kolečka, červené se smutným smajlíkem, pod ním oranžové s neutrálním smajlíkem a pod ním zelené s veselým smajlíkem (viz příloha AA). Ihned po realizované aktivitě si každé dítě vzalo kolíček a umístilo jej na jednoho smajlíka dle toho, jak ho aktivita zaujala. Vysvětlení bylo následující. Zelený smajlík (veselý) – „aktivita mě bavila“, oranžový smajlík (neutrální) – „zároveň mě aktivita trochu bavila i nebavila“, červený smajlík (smutný) – „aktivita mě nebavila“. Množství kolíčků umístěných na smajlíky jsem převedla na procenta (viz tabulka 3) a zohlednila počet dětí, které byly konkrétní den v mateřské škole přítomné. Pro snazší přehlednost jsem zeleně zvýraznila aktivity, které u dětí získaly vysoké pozitivní hodnocení (75 % až 100 %) a červeně jsem vyobrazila ty aktivity, které u dětí měly menší úspěch (20 % až 42 % záporného hodnocení).

Tabulka 3 – Hodnocení aktivit dětmi

Stěžejní styl/forma	Název aktivity	Kladné hodnocení	Neutrální hodnocení	Záporné hodnocení
sebehodnocení	Pštrosí vejce	100 %	0 %	0 %
	Jóga se zvířátky	100 %	0 %	0 %
	Kruhová čočka	77 %	15 %	8 %
	Míčková předpověď	66,7 %	25 %	8 %
	Skáču jako žába	79 %	14 %	7 %
vzájemné hodnocení	Pohybová přehlídka	58 %	17 %	25 %
	Po mé pravé ruce	86 %	7 %	7 %
	Dvojice obrázků	77 %	15 %	8 %
	Zvířecí pantomima	92 %	0 %	8 %
	Ve škole	58 %	17 %	25 %
družstva	Táhneme za jeden provaz	75 %	17 %	8 %
	Housenka	50 %	8 %	42 %
	Stavba domečku	86 %	0 %	14 %
	Krmíme ptáčky	62 %	15 %	23 %
	Vagonky	66,6 %	16,7 %	16,7 %
stanoviště	Hodiny	69 %	0 %	31 %
	Taneční panáček	66,7 %	25 %	8,3 %
	Míče všude, kam se podíváš	100 %	0 %	0 %
	Zvířecí proměny	86 %	7 %	7 %
	Taneční parket	75 %	17 %	8 %
Průměr:		76,505 %	10,785 %	12,685 %

Aktivity zaměřené na styl se sebehodnocením dětí

Aktivita **Pštroší vejce** získala kladné hodnocení od všech 12 dětí (100 %). Nejvíce děti bavilo nést kuličku na hlavě a vhadzovat ji do kbelíku. Aktivita **Jóga se zvířátky** bavila také všech 12 dětí (100 %). Ze slovního hodnocení jsem zjistila, že je bavilo cvičit jógové pozice, i vhadzovat obrázky do krabic se smajlíky. Aktivita **Kruhová čočka** bavila 10 dětí (77 %), 2 děti (15 %) zvolily neutrálního smajlíka a 1 dítě (8 %) aktivita nebavila. Aktivita **Míčková předpověď** se líbila 8 dětem (66,7 %), pro 3 děti (25 %) byla aktivita neutrální a 1 dítě nezaujala (8 %). Pro děti bylo zábavné vybarvovat kolečka i házet, ale nebylo podle nich tak snadné odhadovat, kolik míčků vhodí do kbelíku. Aktivita **Skáču jako žába** zaujala 11 dětí (79 %), neutrálně aktivitu hodnotily 2 děti (14 %) a záporně 1 dítě (7 %).

Aktivity zaměřené na styl se vzájemným hodnocením dětí

Pohybová přehlídka zaujala 7 dětí (58 %), 2 děti (17 %) daly neutrálního smajlíka a 3 děti (25 %) mračícího se smajlíka z důvodu toho, že prý nevěděly, jak se rozhodnout, který cvik s pomůckou se jim líbil více. Aktivita **Po mé pravé ruce** zaujala 12 dětí (86 %), 1 dítě (7 %) oslovila jen trochu a 1 dítě (7 %) vůbec z důvodu, že to bylo pro něj náročné. Aktivita **Dvojice obrázků** zaujala 10 dětí (77 %), neutrálního smajlíka zvolily 2 děti (15 %) a 1 dítě (8 %) aktivita nebavila vůbec. Neutrální hodnocení dalo dítě, které se vyjádřilo tak, že nejdřív nemohlo najít, kdo má stejný obrázek a záporné hodnocení této aktivity okomentovalo dítě slovy, že bylo těžké vymyslet, co říct kamarádovi. Aktivita **Zvířecí pantomima** bavila téměř celou třídu, říkaly, že se jim tato hra moc líbila a bavilo je předvádět zvířátka. 12 dětí (92 %) zvolilo kladného smajlíka a jedno dítě (8 %) zvolilo záporného smajlíka se slovy, že to bylo náročné. Aktivita **Ve škole** zaujala 7 dětí (58 %), pro 2 děti (17 %) byla aktivita neutrální a 3 děti (25 %) zvolily mračícího se smajlíka. Děti, které aktivita bavila, vyzdvihovaly, že je bavilo být jako paní učitelka a radit. Pro děti, které zvolily mračícího se smajlíka, byla aktivita náročná a nevěděly, co mají tomu druhému poradit.

Aktivity zaměřené na skupinovou formu družstva

Aktivita **Táhneme za jeden provaz** se zalíbila 9 dětem (75 %), 2 děti (17 %) označily neutrálního smajlíka a 1 dítě (8 %) aktivita nebavila vůbec. Aktivita **Housenka** bavila 6 dětí (50 %), 1 dítě (8 %) zvolilo neutrálního smajlíka a 5 dětí (42 %) ohodnotilo aktivitu smutným smajlíkem. Dětem se líbilo stát se housenkou, ale bolela je z toho záda.

Aktivita **Stavba domečku** zaujala 12 dětí (86 %) a 2 děti nezaujala (14 %). Aktivita se zalíbila z důvodu stavění z kostek a představování domečku, co k čemu slouží (např. podložka jako rohožka nebo vějíř, z kostek kamna, židličky, dekorace). Dvěma dětem se nelíbilo, že musely při aktivitě běhat, ale samotné stavění domečku se líbilo všem dětem. Aktivita **Krmíme ptáčky** zaujala 8 dětí (62 %), 2 děti (15 %) činnost hodnotily neutrálně a 3 děti (23 %) záporně. Při slovním hodnocení zaznělo, že je bavilo být ptáčkem a utíkat pro jídlo. Smutného smajlíka volily děti z důvodu, že jim párkrát nešly dát kuličky do kolíčku nebo jim „bambulky“ spadly a musely je znovu dávat do kolíčku. Aktivita **Vagonky** se líbila 8 dětem (66,6 %), 2 děti (16,7 %) zvolilo neutrálního smajlíka a 2 děti (16,7 %) aktivita nezaujala vůbec. Obě děti, kterým se činnost nelíbila, řekly, že je mrzelo, když jim balonek spadnul na zem.

Aktivita zaměřené na skupinovou formu stanoviště

Aktivita **Hodiny** bavila 9 dětí (69 %) a nebavila 4 děti (31 %). Dětem se líbilo poskakovat na zvuk hudebních nástrojů a pozorovat, kdy mají běžet jinam. Záporného smajlíka dala holčička, která řekla, že se jí nelíbilo, že spadla a jiná holčička si postěžovala na běhání. Aktivita **Taneční panáček** zaujala 8 dětí (66,7 %), 3 děti (25 %) zvolily neutrálního smajlíka a 1 dítě aktivita nezaujala vůbec (8,3 %). Holčička, která označila aktivitu jako neutrální pověděla, že kreslení panáčků ji tolik nebavilo, ale tancování na písničku ji bavilo moc. Aktivita **Míče všude, kam se podíváš** zaujala všech 12 dětí (100 %). Děti bavilo různé předávání míče a dva chlapečci řekli, že je nejvíce bavilo si předávat míč nohama, což bylo nejtěžší stanoviště. Aktivita **Zvířecí proměny** zaujala 12 dětí (86 %). Kladné ohodnocení získala z důvodu zábavného charakteru, děti bavilo tancovat jako zvířátka, někdo chodil často k opičce, protože prý rád dělá posunky a někdo zase vyzdvihl geparda, u kterého ho bavilo rychle běhat. 1 dítě (7 %) zvolilo neutrálního smajlíka a jedno dítě (7 %) záporného smajlíka se slovy, že je zpocený a má sucho v krku. Aktivita **Taneční parket** se líbila 9 dětem (75 %), 2 děti (17 %) daly kolíček na neutrálního smajlíka a 1 dítě (8 %) aktivita nebavila vůbec. Aktivita děti bavila i z důvodu, že paní učitelka k aktivitě pustila písničku, kterou znaly z tancování na besídce. Holčička, která ohodnotila aktivitu záporným smajlíkem pověděla, že to pro ni bylo dlouhé.

Sledování zvolených cílů předškolního vzdělávání

Z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (2021) byl zvolen jeden společný cíl ke každému typu aktivit. Byly tak vybrány čtyři hlavní cíle a pozorován vliv ověřovaných činností.

V pohybových činnostech zaměřených na styl se sebehodnocením dětí byl zvolen cíl, při kterém se dítě učí poznávat svoje silné a slabé stránky, odhadovat své síly a hodnotit osobní pokroky (RVP PV, 2021).

- Při aktivitě **Pštrosí vejce** si každé dítě vzalo kuličku, kterou neslo ve vyznačené trase postupně čtyřmi způsoby, a nakonec ji vhodilo do kbelíku. Následně se zamyslelo, jak se mu kulička nesla a zakroužkovalo ty obrázky se cviky, které se mu dařily. Obrázky s cviky, které se mu nedařily, nechalo nezakroužkované. Všechny děti své silné a slabé stránky při této aktivitě dokázaly vyobrazit.
- Při aktivitě **Jóga se zvířátky** děti zaujímaly jógové pozice zvířat. Po každém předvedení si děti vzaly obrázek té dané pozice a vhodily do jedné ze tří krabic a tím ohodnotily svůj výkon. Všechny děti se sedmkrát ohodnotily, přičemž jedna holčička (pětiletá) potřebovala více času na promyšlení. Na základě vhozených karet bylo zjištěno, že srnka se dařila jedenácti dětem, motýl deseti dětem, ryba devíti dětem, zajíc osmi dětem a kočka, žába, kobra čtyřem dětem. Neutrálního smajlíka zvolilo pro kočku osm dětí, pro zajíce tři děti, pro motýla, žabu, kobru, rybu dvě děti a pro zajíce, srnku jedno dítě. Šest dětí určilo, že se jim nedařila žába a kobra, jednomu dítěti se nedařil zajíc a srnka. Lze tím zjistit, že sebehodnocení dětí reálně odpovídalo dosaženým výkonům, neboť jednodušší pozice ohodnotilo mnoho dětí jako zdařilé a náročnější pozice jako žába a kobra hodnotily děti i jako nezdařilé.
- Při aktivitě **Kruhová čočka** se děti rozhodovaly, zda je jejich silnější stránka prolézání obručí nebo přesypání čočky, na základě toho se k jedné z těchto dvou pomůcek přemístily. Jedenáct dětí se rozhodlo ihned, dvě děti (tříleté a čtyřleté) potřebovaly více času a zopakování instrukcí učitelkou.
- Při aktivitě **Míčková předpověď** děti vybarvovaly kolečka na základě toho, kolik si myslí, že vhodí míčků. Po samotném hodu míčků znovu vybarvily kolečka dle toho, kolik míčků doopravdy hodily. Někdo si věřil více, jiný se podcenil, každopádně všechny děti své síly zkusily odhadnout.

- Při aktivitě **Skáču jako žába** hodnotily děti své silné a slabé stránky na základě vcítění se do zvířete. Všechny děti se popsaly, dvě z nich s nápovědou od paní učitelky. Následují věty, které zazněly. „Jsem žába, protože mám ráda vodu, jsem takový vodní tvor.“ „Jsem včela, protože je rychlá jako já.“ „Jsem medvěd, protože jsem hlučný.“ „Jsem šnek, protože jsem vždycky pomalá u oblečení.“ „Jsem tučňák, protože pomáhám kamarádovi.“ „Jsem veverka, protože ráda lezu po stromech.“ „Jsem tučňák, protože jsem pomalá v jídle a pomáhám bráchovi.“ „Jsem medvěd, protože dupu.“ „Jsem včelka, protože jsem rychlý.“ „Jsem žába, protože skáču.“

V pohybových činnostech zaměřených na styl se vzájemným hodnocením dětí byl zvolen cíl, při kterém se dítě snaží oceňovat výkony druhých a zajímá se o druhé (RVP PV, 2021).

- Při aktivitě **Pohybová přehlídka** dostaly všechny děti dvě karty. Jednu s obručí a druhou s kuželem. Poté bylo vybráno dítě, které s těmito dvěma pomůckami předvedlo libovolné pohyby. Ostatní děti zvednutím jedné ze dvou karet vyjádřily, které pohyby s pomůckou je zaujaly více. Hra se několikrát zopakovala a hodnocení se pokaždé účastnily všechny děti.
- Při aktivitě **Po mé pravé ruce** děti určovaly, kdo si vedle nich sedne, a řekly, v čem je dotyčný dobrý, co mu jde nebo co umí. Devět dětí postupně vybíralo kamaráda, který si vedle nich sedne, sedm z nich dokázalo vybraného kamaráda ocenit, jedno dítě (tříleté) s nápovědou paní učitelky a jedno dítě (čtyřleté) nevědělo vůbec. Děti chválily malování, tancování, plavání, hraní si, stavění z kostek, pomáhání paní učitelce a společné přátelství.
- Při aktivitě **Dvojice obrázků** se děti na základě symbolů rozdělily do dvojic, ve kterých o sobě vzájemně řekly něco hezkého. Deset dětí ocenilo výkon vrstevníka, tři děti svou dvojici našly, avšak nevěděly, co by o kamarádovi pověděly. Následuje několik vět, které byly vysloveny. „*Jde jí to ve školce.*“ „*Umí hezky malovat,*“ (toto ocenění zaznělo i u další dvojice). „*Zlepšila se v jídle,*“ (tato věta zazněla třikrát, pravděpodobně proto, že ji uvedla paní učitelka jako příklad). „*Šly jí bambulky*“ (aktivita Krmíme ptáčky realizovaná před nynější činností). „*Má hezký legíny.*“ „*Umí hezky stavět.*“ „*Rád hraje na hudební nástroj.*“

- Při aktivitě **Zvířecí pantomima** se děti rozhodovaly, které dítě napodobilo zvíře nejpřesněji a za něj se postavily do zástupu. Všechny děti se účastnily předvádění zvířete, dvanáct dětí hodnotilo a stouplo si za různé děti, jedno tříleté dítě se hodnocení účastnit nechtělo.
- Při aktivitě **Ve škole** se děti vzájemně hodnotily ve dvojici při cvičení. V každé dvojici bylo jedno dítě cvičící a druhé ho hodnotilo, poté se role vyměnily. Následuje několik rad nebo pochval, které děti dávaly cvičícím dětem. „Nekymácej se, paní učitelka se takhle nehoupe.“ „Rukama se nahore drž.“ „Děláš to dobře, úplně jak paní učitelka.“ „Nemáš natažený ruce, prsty.“ „Koukej, takhle to musíš udělat.“ „Zkus to znova.“ „Pojď se tady chytnout zdi, pak nepadneš jako hruška.“ „No vidíš, už ti to jde.“ „Jsi taková baletka.“ Některé děti říkaly, že to tomu druhému jde dobře, jiné jim radily.

V pohybových činnostech zaměřených na skupinovou formu družstva byl zvolen cíl, při kterém se dítě snaží spolupracovat s ostatními, spolupodílet se, rozvíjet kooperativní dovednosti ve skupinách (RVP PV, 2021).

- Při aktivitě **Táhneme za jeden provaz** se děti držely ve svém týmu provazu a společně prošly dráhou vytvořenou svým kapitánem. Nikdo za provaz netahal a děti vepředu šly dostatečně pomalu na to, aby jim děti vzadu stačily.
- Při aktivitě **Housenka** se všechny děti předklonily a levou ruku podaly mezi nohama kamarádovi za sebou. Šly společně po vyznačené trase a první dítě ještě drželo v ruce lžici s míčkem. Obě družstva šla celou dobu tak, aby všechny děti stíhaly. V jednom družstvu se děti párkrát rozpojily a ostatní počkaly, až se zase chytnou a pokračovaly dál.
- Při aktivitě **Stavba domečku** běhaly děti po skupinách pro materiál, ze kterého stavěly domečky. Vznikly tak čtyři různé stavby. Při donesení materiálu jedna holčička nechtěně vrazila do domečku a několik kostek spadlo. S ostatními dětmi v týmu domeček opravily a nic jí nevyčetli. Při představování jejich domečku se děti nepřekřičovaly, ale naopak se doplňovaly. Při zhodnocení aktivity se paní učitelka ptala dětí, jak se jim spolupracovalo, zda nastal nějaký problém ve skupině a jestli stavěly všichni. Od všech čtyřech skupin se vrátily samé pozitivní reakce.

- Při aktivitě **Krmíme ptáčky** děti nabíraly pěnové kuličky kolíčkem a přenášely je do kbelíku a tím krmily ptáčka ve svém družstvu. Jednomu dítěti kulička z kolíčku spadla mimo kbelík a jiné dítě v jeho družstvu zareagovalo slovy: „To nevádí, já to seberu, běž pro další“. Další dítě před samotným zahájením sběru kuliček proneslo, že se jim podaří nakrmit jejich ptáčka a tím pozitivně motivovalo ostatní děti v jeho družstvu.
- Při aktivitě **Vagonky** měly děti ve svém družstvu mezi sebou balónky a pomalu postupovaly. Několikrát se stalo, že balonek někomu spadnul, tak paní učitelka dětem poradila, aby se chytily rukama kamaráda před sebou. Poté už balonky nikomu nepadaly a děti se nerozpojovaly. Dokonce se jedno družstvo zařadilo za druhé a vznikl tak jeden velký vagoněk.

V pohybových činnostech zaměřených na skupinovou formu stanoviště byl zvolen cíl, při kterém se dítě snaží rozvíjet paměť a pozornost, postupovat a učit se podle pokynů a instrukcí (RVP PV, 2021).

- Při aktivitě **Hodiny** děti na zvuk bubínku chodily na místě a za zvuku rolniček běžely na další stanoviště na základě vyznačené šipky. V prvním kole běžela jedna skupina dětí opačně, paní učitelka je navedla a znovu poukázala na šipky a následně už běžely všechny skupiny správným směrem. Na střídání zvuku bubínku a rolniček reagovaly všechny děti ihned.
- Při aktivitě **Taneční panáček** měly děti na třech stanovištích připravené papíry s pastelkami a na posledním stanovišti tancovaly. Tři skupiny malovaly, jedna skupina se pohybovala a po skončení písničky se vyměnily. Děti měly nejprve za úkol malovat obličej, po rotaci skupin se dostaly k jinému obrázku a malovaly tělo a ruce, po další rotaci nohy a naposledy detaily. Dětem se dařilo malovat podle instrukcí. Pouze dvě děti však namalovaly vedle stávajícího panáčka ještě dalšího. A jeden chlapec začal malovat i další část těla, která nebyla řečena, ale vzápětí si to uvědomil a hlásil to, že se spletl.
- Při aktivitě **Míče všude, kam se podíváš** se skupiny dětí postupně vystřídaly na čtyřech stanovištích s předáváním míče. Správně si zapamatovaly, jak si u každého obrázku míč předat a za zvuku trianglu zpozorněly a přesunuly se k dalšímu stanovišti.

- Při aktivitě **Zvířecí proměny** se děti libovolně přemísťovaly ke čtyřem zvířatům. Tancovaly jako gepard, had, žába a opice na písničku o zvířatech. Když se písnička stopla, přemístily se k dalšímu zvířeti. Všechny děti ihned reagovaly na zastavení písničky a přemísťovaly se k jinému zvířeti, kde ho správně napodobovaly.
- Při aktivitě **Taneční parket** si děti zatancovaly na čtyřech stanovištích s krepáky, balonky na provázku, šátky a plyšovými hračkami. Byla jim k tomu puštěna písnička, a když hudba přestala hrát, přesunula se každá skupina na další stanoviště ve směru šipky. Všechny skupiny dětí instrukce paní učitelky pochopily, věděly, co na každém stanovišti dělat a kdy se přesunout dál.

4.2.3 Shrnutí výsledků

Výsledky ověřování dopomohly k zodpovězení dvou předem stanovených výzkumných otázek.

VO 1: Jaké je hodnocení sborníku pohybových činností s využitím méně častých sociálně interakčních forem a řídicích stylů?

Pro hodnocení sborníku byl zjišťován názor všech zainteresovaných stran ověřovaných aktivit (děti – technika semafor, učitelka – rozhovor, má osoba – pozorování).

Děti umisťovaly kolíček na smajlíka (výraz usměvavý, neutrální, zamračený) dle toho, jak je daná aktivita zaujala (příloha AA). Z tabulky 3 (viz kapitola Výsledky pozorování) je patrné, že kladného hodnocení od všech dětí získaly tři aktivity, dvě se zaměřením na styl se sebehodnocením (Pštrosí vejce; Jóga se zvířátky) a jedna aktivita s rozdělením na stanoviště (Míče všude, kam se podíváš). Dalšími pohybovými činnostmi, které měly u dětí velký úspěch (86–92 % kladného hodnocení), byly dvě aktivity zaměřené na vzájemné hodnocení (Zvířecí pantomima; Po mé pravé ruce), činnost s rozdělením do družstev (Stavba domečku) a aktivita s vytvořením stanovišť (Zvířecí proměny). Ostatní aktivity zaujaly 50–79 % dětí. Z toho lze usuzovat, že minimálně polovinu dětí každá aktivita bavila.

Nejvíce záporného hodnocení získala aktivita Housenka s rozdělením na družstva (42 %), děti si stěžovaly na bolest zad v předklonu. Z důvodu upadnutí a běhání ohodnotilo 31 % dětí záporně aktivitu Hodiny (stanoviště). Dvě činnosti na styl se vzájemným hodnocením (Pohybová přehlídka; Ve škole) nezaujaly 25 % dětí kvůli nerozhodnosti,

jak druhého ocenit. Ostatní aktivity dostaly od dětí záporné hodnocení v rozmezí 0–23 %.

Zprůměrováním všech kladných hodnocení aktivit lze zjistit, že celý vytvořený pohybový sborník s využitím méně používaných řídicích stylů a sociálně interakčních forem měl úspěch u přibližně třičtvrtě počtu dětí (76,505 %).

Učitelka aktivity zaměřené na styl se sebehodnocením popsala jako přínosné z hlediska zaměření se na sebehodnocení dětí a nejvíce ocenila aktivity Kruhová čočka a Pštroší vejce. Jelikož je dle paní učitelky důležité ocenit jak sebe, tak i ostatní, hodnotila aktivity se vzájemným hodnocením jako velmi přínosné, ačkoliv byly dle ní některé aktivity pro děti náročnější. Paní učitelka vyzdvihla, že činnosti, při kterých byly děti rozděleny do družstev, nevzbuzovaly nezdravou soutěživost (čehož se obávala), naopak děti spolupracovaly. Nejvíce ji zaujaly činnosti Housenka, Vagonky a také Stavba domečku z důvodu originality a propojení pohybu s konstruováním. Z činností, při kterých děti rotovaly na stanovištích, měla paní učitelka nejprve také strach, ale podle jejího úsudku činnosti děti bavily. Nejvíce ji překvapilo, jak děti zvládly realizovat aktivitu Míče všude, kam se podíváš. Kladně hodnotila přínos sborníku i potřebné pomůcky a uvedené obměny aktivit. Paní učitelka plánuje sborník činností pro velký zájem dětí využívat i v budoucnu.

Pozorováním jsem zjistila, že většinu aktivit děti zvládaly bez problému, některé aktivity s drobnou dopomocí učitelky a pár aktivit bylo pro některé děti náročnými. Nejvíce dělala dětem potíže aktivita Housenka, při které se v předklonu držely za ruce a děti si stěžovaly na bolest zad. Díky tomuto zjištění by se aktivita dala namotivovat tak, že si děti zahrají na babičky a dědečky, které záda bolí z důvodu absence pohybu v mládí. Také aktivita Po mé pravé ruce byla pro některé děti složitější. Příjemným překvapením byla realizace aktivity Míče všude, kam se podíváš, u které jsem se obávala, že pro děti bude náročné předávání míče nohama. Zmíněné předávání děti chválily nejvíce. Já osobně hodnotím celkově sborník činností přínosným a ověřeným dětmi v mateřské škole.

VO 2: Jak u sledované skupiny naplňují ověřované činnosti vybrané cíle předškolního vzdělávání?

Pro zjištění odpovědi na druhou výzkumnou otázku, byl zvolen jeden společný cíl ke každému typu aktivit (RVP PV, 2021). Byly tak vybrány čtyři cíle a zjištěn vliv ověřovaných činností.

V pohybových činnostech zaměřených na styl se sebehodnocením dětí byl zvolen cíl, při kterém se dítě učí poznávat svoje silné a slabé stránky, odhadovat své síly a hodnotit osobní pokroky (RVP PV, 2021). Děti poznávaly své silné stránky a slabé stránky označením či neoznačením pohybových cviků pastelkou (Pštrosí vejce), vhozením jednotlivých jógových karet do krabice se smajlíky (Jóga se zvířátky), přemístěním se k aktivitě, která jim šla lépe (Kruhová čočka). Odhadovaly své síly na základě vlastního předpokladu, kolik míčků hodí (Míčková předpověď) a hodnotily své silné a slabé stránky na základě vcítění se do zvířete (Skáču jako žába).

V pohybových činnostech zaměřených na styl se vzájemným hodnocením dětí byl zvolen cíl, při kterém se dítě snaží oceňovat výkony druhých a zajímá se o druhé (RVP PV, 2021). Aktivity mají vliv na naplňování cíle tím, že děti oceňovaly výkony kamarádů na základě zvednutí karty s pomůckou, se kterou se mu více podařily cviky (Pohybová přehlídka), vyzváním, kdo si vedle nich sedne a oceněním, v čem je dotyčný dobrý (Po mé pravé ruce). Chválily druhé při rozdělení se do dvojic hledáním stejného symbolu (Dvojice obrázků), rozhodnutím se, který vrstevník napodobil nejpřesněji zvíře a stoupnutím si za něj (Zvířecí pantomima). Vzájemně si radily při cvičení ve dvojici (Ve škole).

V pohybových činnostech zaměřených na skupinovou formu družstva byl zvolen cíl, při kterém se dítě snaží spolupracovat s ostatními, spolupodílet se, rozvíjet kooperativní dovednosti ve skupinách (RVP PV, 2021). Tento cíl děti naplňovaly při procházení drahou společným držením se za provaz (Táhneme za jeden provaz), držením se v předklonu za ruce (Housenka), stavěním domečku ve skupinách (Stavění domečku), sbíráním kuliček do kbelíku pro své družstvo (Krmíme ptáčky) a společnou chůzí v zástupu s umístěnými balónky mezi dětmi (Vagonky).

V pohybových činnostech zaměřených na skupinovou formu stanoviště byl zvolen cíl, při kterém se dítě snaží rozvíjet paměť a pozornost, postupovat a učit se podle pokynů a

instrukcí (RVP PV, 2021). Děti si po vysvětlení paní učitelkou musely zapamatovat, co na kterém stanovišti konat. K tomu pomohly i pomůcky či obrázky na jednotlivých stanovištích. Zároveň děti rozvíjely pozornost při pokynu přemístění se jinam.

Bylo zjištěno, že všechny pohybové činnosti ve sborníku naplňují vybrané cíle předškolního vzdělávání.

5 DISKUZE

Mosston, Ashwort (2008) jsou zastánci rovnovážného aplikování všech stylů, jelikož jsou dle nich všechny prospěšné a vzájemně se mohou doplňovat. Díky výzkumu této diplomové práce byly ověřeny pohybové aktivity s méně používanými řídicími styly v mateřských školách, a to se sebehodnocením a vzájemným hodnocením. Děti na připravené činnosti reagovaly vcelku pozitivně. Níže srovnám výsledky diplomové práce s bakalářskými pracemi s podobnou tematikou a s Výročními zprávami České školní inspekce a dalšími autory.

Straková (2018) ve své bakalářské práci zkoumala, jaké řídicí styly jsou pro předškolní děti vhodné, a které styly v mateřské škole nevyužívat. Každý styl ověřovala jednou aktivitou. Styly se sebehodnocením a vzájemným hodnocením vyhodnotila nevhodnými pro děti předškolního věku, což se neshoduje s mými výsledky. U stylu se vzájemným hodnocením popisuje, že: „*Samostatně, správně a pravdivě dokázalo ohodnotit druhého šest dětí ze sedmnácti*“ (Straková, 2018, s. 54). U stylu se sebehodnocením uvádí pět dětí. Z rozhovoru s paní učitelkou vyplývá, že děti v této třídě se setkaly se sebehodnocením i vzájemným hodnocením poprvé (Straková, 2018). Učitelka, která ověřovala můj sborník aktivit, při rozhovoru zmínila, že cíleně aktivity na tyto styly nezařazuje, ale snaží se děti vést k tomu, aby své či kamarádovo jednání ohodnotily, co se dařilo a naopak nedařilo.

Novotná (2022) se ve své bakalářské práci zaměřovala na efektivitu řídicích stylů v mateřské škole. Rovněž jako Straková (2018) každý styl ověřovala jednou pohybovou aktivitou. Sebehodnotící styl označila efektivním v mateřské škole a styl se vzájemným hodnocením neefektivním, jelikož se aktivita nezdařila. Popisuje však, že při aktivitě zaměřené na styl se sebehodnocením si děti spontánně začaly opravovat cviky, a proto usuzuje, že by při vhodněji zvolené činnosti mohl být styl se vzájemným hodnocením v mateřské škole také efektivním (Straková, 2018).

Já si myslím, že je potřeba snažit se hravou formou děti postupně směřovat k tomu, aby dokázaly ohodnotit sebe i druhého. Mohou si všimnout kladných i záporných věcí, ty pozitivní si upevňovat a z chyb se poučit. Samozřejmě, že ne vždy se jim to podaří a pro některé děti to bude složitější. Chce to čas a nemít na ně zprvu příliš velké nároky. Myslím si, že hodnocení dětí může přispět i k zaměření se na děti, které se hodnotí příliš kriticky.

S mým názorem korespondují výroční zprávy České školní inspekce ze školních roků 2016/2017 a 2021/2022. Ve starší zprávě se dočteme, že: „*Velmi důležitým prvkem v předškolním vzdělávání je vedení dětí k sebehodnocení a vzájemnému hodnocení. Dlouhodobě se však ukazuje, že se jedná o problematickou oblast*“ (Česká školní inspekce, 2017, s. 56). Z přečtení zprávy o pět let později zjistíme, že sebehodnocení a vzájemné hodnocení dětí není stále prováděno v adekvátní kvalitě. Inspekce proto doporučuje: „*Systematicky využívat formativní hodnocení dětí. Vést děti k sebehodnocení a vrstevnickému hodnocení. Tím podporovat jejich schopnosti hodnotit samo sebe, svoje pokroky, odhadovat svoje síly a oceňovat druhé a vytvářet příležitosti pro efektivní posilování sebepojetí a zdravého sebevědomí. Vést děti k postupnému přebírání zodpovědnosti za svoje pokroky*“ (Česká školní inspekce, 2022, s. 58).

Tato diplomová práce ověřovala i skupinové sociálně interakční formy s rozdělením na družstva a stanoviště. Z výsledků bakalářské práce Koutové (2021) vzešlo, že jsou tyto sociálně interakční formy učiteli mateřských škol při pohybu uplatňovány nejméně, proto na ně byly aktivity také zaměřeny. Kalhous, Obst a kol. (2009) informují, že doposud nejrozšířenější organizační formou vyučování je hromadná výuka. I z výsledků bakalářské práce Koutové (2021) vzešlo, že učitelé mateřských škol v České republice preferují nejvíce hromadnou formu. Dobrý (1988) a Klimtová (2004) u hromadné formy výuky poukazují na nevýhody jako minimální možnost individuálního přístupu, pasivní přijímání pokynů, příkazů, zákazů dětmi a užívání hlasitého řečového projevu učitele. Hromadná forma je při některých aktivitách či jejích částech nezbytná, neměla by být však převládající (Dobrý, 1988).

6 ZÁVĚR

Teoretická část práce pojednává o pojmech, kterými se celá práce zabývá. Věnuje se mateřské škole, Rámcovému vzdělávacímu programu pro předškolní vzdělávání, rolím učitele a dětem v mateřské škole. Děti předškolního věku popisuje z hlediska fyzického, psychického a sociálního vývoje. Podrobněji zkoumá řídicí styly a sociálně interakční formy.

Empirická část obsahuje sborník dvaceti pohybových činností zaměřených na styl se sebehodnocením a vzájemným hodnocením dětí a skupinovou formu družstva a stanoviště. Celý sborník činností byl realizován učitelkou a dětmi v mateřské škole v heterogenní třídě po dobu jednoho týdne. Já jsem se stala po dobu ověřování pozorovatelem a následně jsem s učitelkou vedla rozhovor. Téma je diskutováno se dvěma bakalářskými pracemi na podobné téma, Českou školní inspekci a s názory autorů některých publikací.

Cílem diplomové práce bylo vytvořit a ověřit inspirační sborník příprav na řízené pohybové činnosti v mateřské škole založené na méně častých sociálně interakčních formách a řídicích stylech. Dílčím cílem bylo sledovat vliv ověřovaných činností ve vztahu k cílům předškolního vzdělávání. Z cíle byly definovány dvě výzkumné otázky, na které byly díky ověření sborníku nalezeny odpovědi. První otázka zněla: Jaké je hodnocení sborníku pohybových činností s využitím méně častých sociálně interakčních forem a řídicích stylů? Druhá otázka se týkala cílů z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání: Jak u sledované skupiny naplňují ověřované činnosti vybrané cíle předškolního vzdělávání? Zodpovězené otázky přispěly ke splnění cíle, sborník byl vytvořen, následně ověřen v praxi, zjištěn názor zainteresovaných stran a vliv pro naplňování cílů předškolního vzdělávání. Z výzkumu této diplomové práce vyplynulo, že lze aplikovat pohybové aktivity s méně používanými řídicími styly a sociálně interakčními formami, které děti zaujmou a budou pro ně přínosem.

Doporučení do praxe

- Zařazovat v mateřské škole celou škálu řídicích stylů a sociálně interakčních forem.
- Čerpat aktivity z vytvořeného sborníku a uzpůsobit je dle počtu, věku a dovedností dětí.

- Sborník využívat tak, že například konkrétní aktivitu zaměřenou na styl se sebehodnocením provádět opakovaně a zjišťovat, jaké udělalo konkrétní dítě v ohodnocení sebe samotného pokroky, jak si věří, zda se podceňuje, přeceňuje.
- Nebát se realizovat aktivity se sebehodnocením a vzájemným hodnocením, když se nevydaří hned na první pokus. Pokud děti nejsou zvyklé sebe nebo někoho jiného hodnotit, některé pravděpodobně nebudou vědět, co říct. Mít trpělivost, nevyvíjet nátlak a zkoušet je postupně aplikovat znova.
- Učitel může nejprve realizovat ty aktivity ze sborníku, které měly při ověřování dětmi v mateřské škole největší úspěch.

LITERATURA

Tištěné zdroje:

ALLEN, K. Eileen a Lynn R. MAROTZ. *Přehled vývoje dítěte: od prenatálního období do 8 let*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-421-2.

COLLINSOVÁ, Hilary. *Kreativní výzkum: teorie a praxe výzkumu v oblasti tvůrčích odvětví*. Brno: Barrister a Principal, o. p. s., 2017. ISBN 978-80-7485-125-4.

ČAPEK, Robert. *Líný učitel: vše o školním hodnocení*. Praha: Raabe, 2022. ISBN 978-80-7496-511-1.

DOBŘÝ, Lubomír. *Didaktika sportovních her*. Druhé přepr. vyd. Praha: SPN, 1988.

DVOŘÁKOVÁ, Hana a Zdeňka ENGELTHALEROVÁ a kol. *Tělesná výchova na 1. stupni základní školy*. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3308-4.

DVOŘÁKOVÁ, Hana. *Pohybem a hrou rozvíjíme osobnost dítěte*. Druhé vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-819-7.

DVOŘÁKOVÁ, Hana. *Didaktika tělesné výchovy nejmenších dětí a dětí s hendikepy*. Praha: Univerzita Karlova, 2000. ISBN 80-7290-005-6.

GALLOWAY, Jeff. *Děti v kondici: zdravé, šťastné, šikovné*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-2134-7

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté přepr. rozš. vyd. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

KLIMTOVÁ, Hana. *Didaktika tělesné výchovy pro učitele primárního vzdělávání*. Ostrava: Repronis, 2004. ISBN 80-7368-004-1.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. Druhé akt. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 978-80-247-1284-0.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte*. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-0870-1.

MONTGOMERYOVÁ, Hedvig. *Jak přežít školku*. Praha: Euromedia Group. ISBN 978-80-242-6745-6.

NIKODEMOVÁ, Monika. *Jóga ve školce: pohybové hry a aktivity inspirované jógou pro předškolní děti*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0623-1.

NOVOTNÝ, Michael. *Společně se hýbeme, ve školce si hrajeme*. Praha: Portál, 2023. ISBN 978-80-262-2032-9.

PRŮCHA, Jan a kol. *Předškolní dítě a svět vzdělávání: přehled teorie, praxe a výzkumných poznatků*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016. ISBN 978-80-7552-323-5.

PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

SUHR, Antje. *100 zábavných pohybových her pro skupiny dětí od 3 do 10 let*. Praha: Portál, 2019. ISBN 978-80-262-1428-1.

SYSLOVÁ, Zora a kol. *Didaktika mateřské školy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2019. ISBN 978-80-7598-276-6.

ŠIMIK, Ondřej. *Výchova předškolního dítěte ke zdravému způsobu života*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2013. ISBN 978-80-7464-402-3.

ŠMELOVÁ, Eva a Michaela PRÁŠILOVÁ a kol. *Didaktika předškolního vzdělávání*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1302-4.

VAŠUTOVÁ, Jaroslava. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-082-4.

VILÍMOVÁ, Vlasta. *Didaktika tělesné výchovy*. Druhé přepr. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4936-9.

VOLNÁ, Kateřina. *Mámo, táto, cvičte se mnou*. Olomouc: Rubico, 2015. ISBN 978-80-7346-189-8.

Internetové zdroje:

Evropská unie. *Učitelé a další pedagogičtí pracovníci* [online]. 2024 [cit. 2024-05-14]. Dostupné z: [Učitelé a další pedagogičtí pracovníci .pdf](#)

Česká školní inspekce. *Výroční zpráva České školní inspekce za školní rok 2016/2017* [online]. Praha, 2017 [cit. 2024-04-13]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/html/Vyrocní_zprava_CSI_2016_2017/resources/_pdfs/_VZ_CSI_2017_web_new_58.pdf

Česká školní inspekce. *Výroční zpráva České školní inspekce za školní rok 2021/2022* [online]. Praha, 2022 [cit. 2024-04-13]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2022_p%c5%99%c3%adlohy/Dokumenty/Vyrocní-zprava_2021_2022_everze.pdf

DOBRÝ, Lubomír. *Změna činnosti učitele je hlavní podmínkou úspěchu naší školské reformy* [online]. *Tělesná výchova a sport mládeže*, 2007, roč. 73, č. 3, s. 8-15 [cit. 2024-04-13]. Dostupné z: *Dobry_2007_Modifying_teacher_behaviors.pdf (spectrumofteachingstyles.org)

KOUTOVÁ, Zuzana. *Didaktické formy a řídicí styly při pohybových činnostech dětí v předškolních zařízeních* [online]. Bakalářská práce. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, 2021. [cit. 2024-03-12]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/kmfqo2/?zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dkoutov%C3%A1%202021%20zuzana%26start%3D1;isshlret=2021%3B>

LEHNERT, Michal a kol. *Sportovní trénink I* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2014 [cit. 2024-03-12]. ISBN 978-80-244-4330-0. Dostupné z: <https://publi.cz/books/148/Tiraz.html>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [online]. Páté vyd. Praha, 2021 [cit. 2024-04-13]. Dostupné z: <file:///C:/Users/42073/Desktop/Vysok%C3%A1%20%C5%A1kola/RVP%20PV%20z%C3%A1%20C5%99%C3%AD%202021.pdf>

Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. *Národní zdravotnický informační portál* [online]. Praha: 2024 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz>. ISSN 2695-0340.

MOSSTON, Muska a Sara ASHWORTH. *Teaching Physical Education* [online]. 2008 [cit. 2024-04-13]. Dostupné z:

https://spectrumofteachingstyles.org/assets/files/book/Teaching_Physical_Edu_1st_Online.pdf

NOVOTNÁ, Anežka. *Efektivita vyučovacích stylů v tělesné výchově u předškolních dětí* [online]. Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2022.

Dostupné z:

<https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/175716/130340953.pdf?sequence=1>

NOVOTNÝ, Michael. Pohybové hry a činnosti v mateřské škole In: *Metodický portál RVP.CZ* [online]. 2017 [cit. 2024-04-20]. Dostupné z: [Odborný článek: Pohybové hry a činnosti v mateřské škole \(rvp.cz\)](#)

STRAKOVÁ, Marie. *Využití vyučovacích stylů v mateřské škole* [online]. Bakalářská práce. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2018. Dostupné z:

<https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/101419/130238009.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

SWAITHES, Will. Book Review: The spectrum of Teaching Styles in Psychical Education. In: *Pe Scholar* [online]. [cit. 2024-04-13]. Dostupné z:

<https://www.pescholar.com/insight/book-review-the-spectrum-of-teaching-styles-in-physical-education/>

ZENG, Howard Zhenhao a Q. GAO. Teaching Physical Education Using the Spectrum of Teaching Style. In: *Introduction to Mosston's Spectrum of Teaching Style* [online]. China School Physical Education, 2012, pp. 65-68. [cit. 2024-04-13]. Dostupné z:

[Microsoft Word - Introduction to Mosston - JCSPE 1.doc \(spectrumofteachingstyles.org\)](#)

ZORMANOVÁ, Lucie. Výukové metody komplexní. In: *Metodický portál RVP.CZ* [online]. 2012 [cit. 2024-04-13]. Dostupné z:

<https://clanky.rvp.cz/clanek/15019/VYUKOVE-METODY-KOMPLEXNI-1-CAST.html>

PŘÍLOHY

Seznam tabulek:

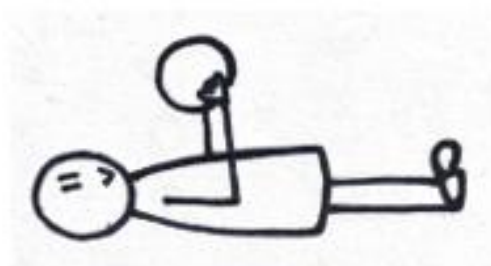
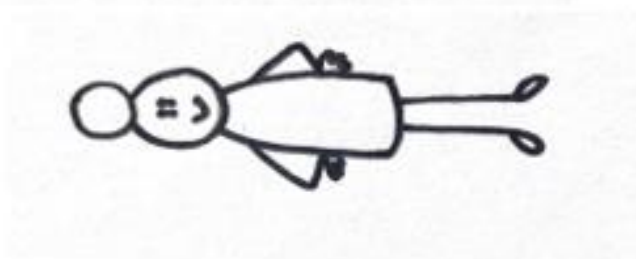
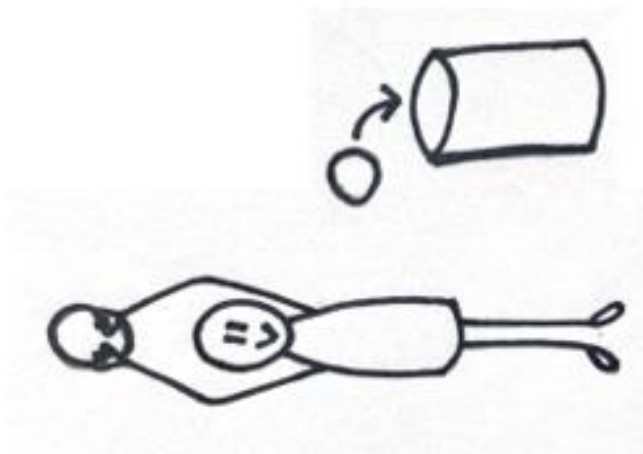
Tabulka 1 – Řídící styly: četnost používání v MŠ (Koutová, 2021)	19
Tabulka 2 – Sociálně interakční formy: četnost používání v MŠ (Koutová, 2021)	21
Tabulka 3 – Hodnocení aktivit dětmi	59

Seznam příloh:

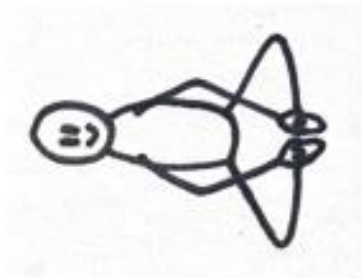
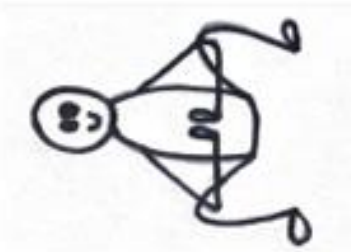
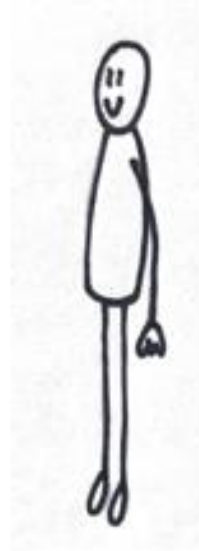
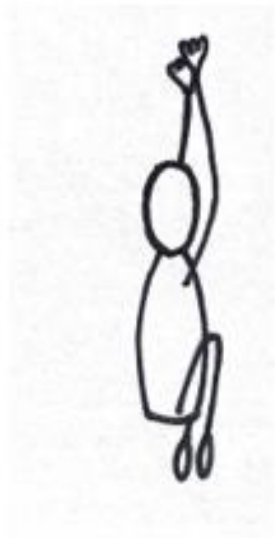
Příloha A: Pomůcka – Pštrosí vejce.....	I
Příloha B: Pomůcka – Jóga se zvířátky	II
Příloha C: Pomůcka – Míčková předpověď.....	III
Příloha D: Pomůcka – Pohybová přehlídka.....	IV
Příloha E: Pomůcka – Dvojice obrázků.....	V
Příloha F: Pomůcka – Míče všude, kam se podíváš	VI
Příloha G: Fotografie – Pštrosí vejce.....	VII
Příloha H: Fotografie – Jóga se zvířátky	VIII
Příloha I: Fotografie – Kruhová čočka	IX
Příloha J: Fotografie – Míčková předpověď.....	X
Příloha K: Fotografie – Skáču jako žába	XI
Příloha L: Fotografie – Pohybová přehlídka.....	XII
Příloha M: Fotografie – Po mé pravé ruce si sedne.....	XIII
Příloha N: Fotografie – Dvojice obrázků.....	XIV
Příloha O: Fotografie – Zvířecí pantomima.....	XV
Příloha P: Fotografie – Ve škole.....	XVI
Příloha Q: Fotografie – Táhneme za jeden provaz	XVII
Příloha R: Fotografie – Housenka	XVIII
Příloha S: Fotografie – Stavba domečku	XIX
Příloha T: Fotografie – Krmíme ptáčky.....	XX
Příloha U: Fotografie – Vagonky.....	XXI
Příloha V: Fotografie – Hodiny	XXII
Příloha W: Fotografie – Taneční panáček	XXIII
Příloha X: Fotografie – Míče všude, kam se podíváš	XXIV
Příloha Y: Fotografie – Zvířecí proměny	XXV
Příloha Z: Fotografie – Taneční parket.....	XXVI

Příloha AA: Fotografie – Hodnotící semafor	XXVII
Příloha BB: Rozhovor s paní učitelkou	XXVIII

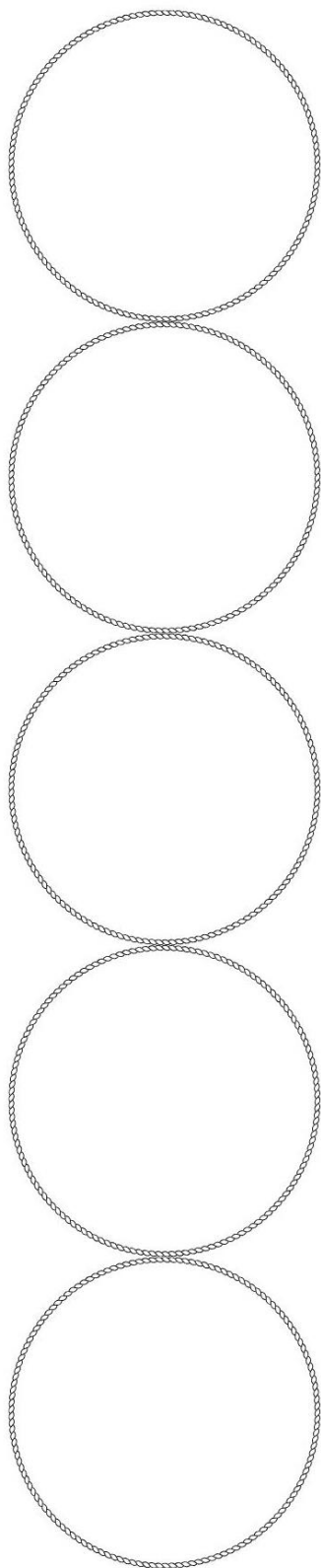
Příloha A: Pomůcka – Pštrosí vejce

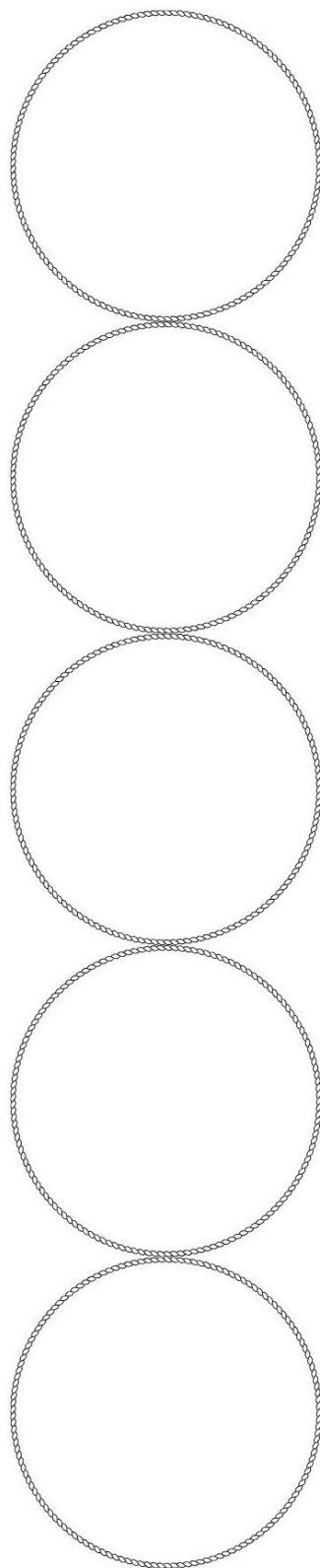
Příloha B: Pomůcka – Jóga se zvířátky

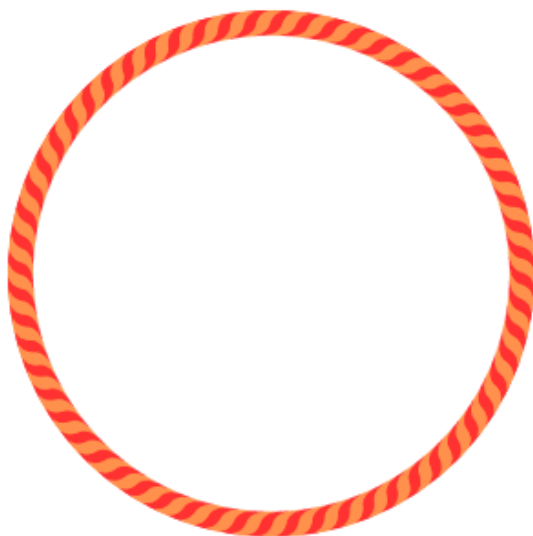
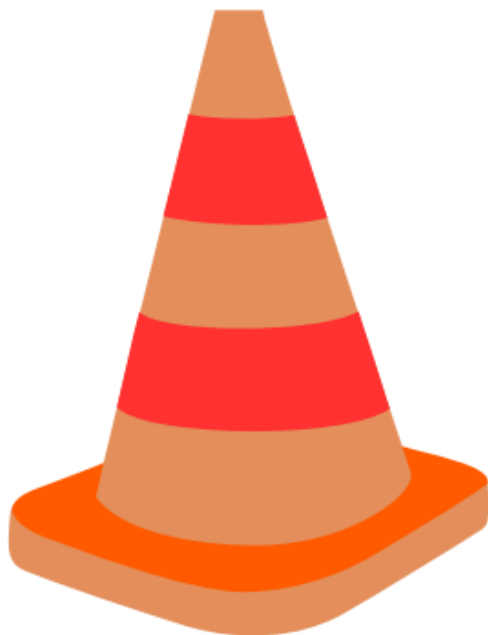
Vybarvi tolik koleček, kolik si myslíš, že vhodíš míčků:

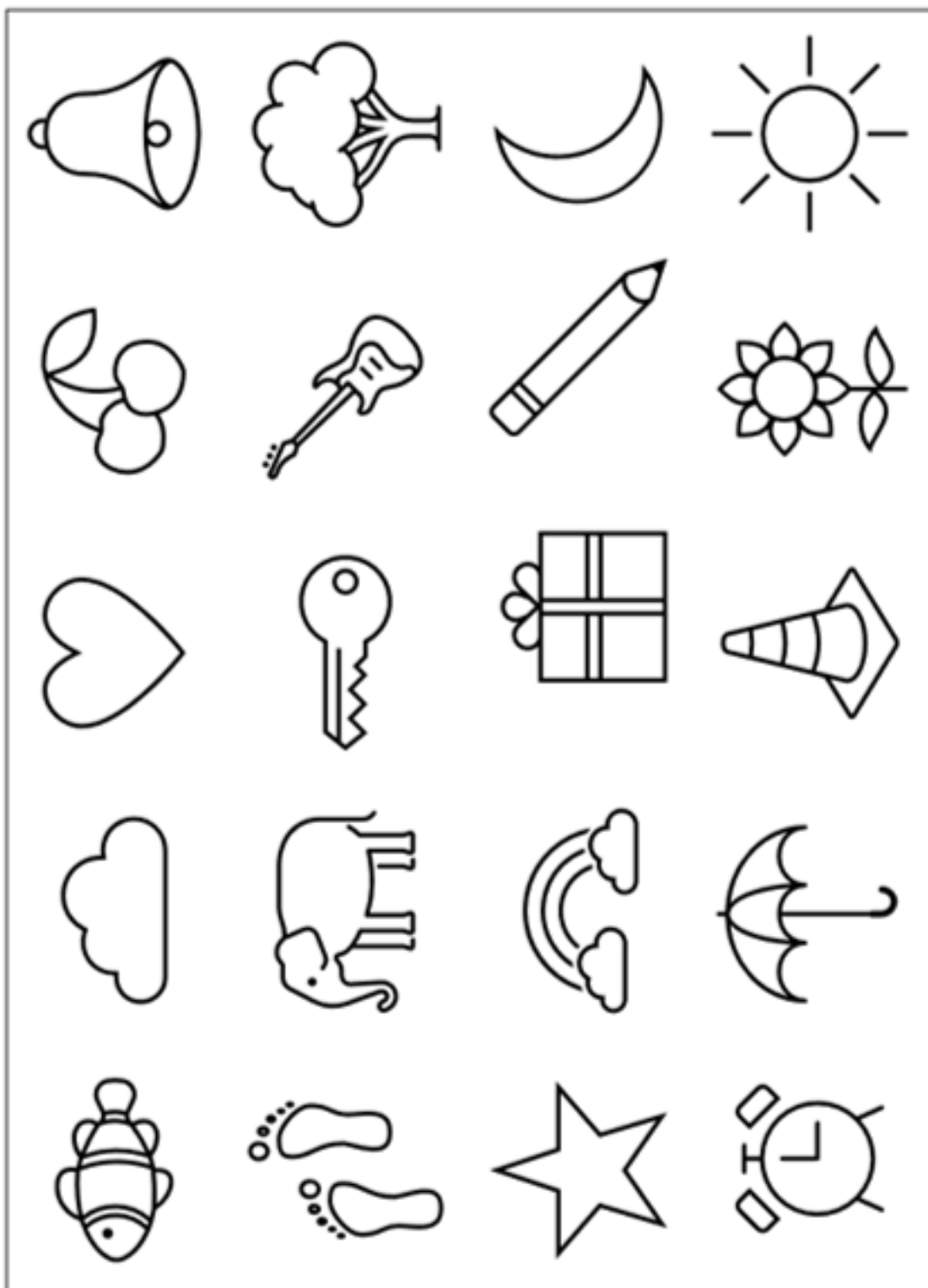
Vybarvi tolik koleček, kolik míčků jsi vhodil(a):

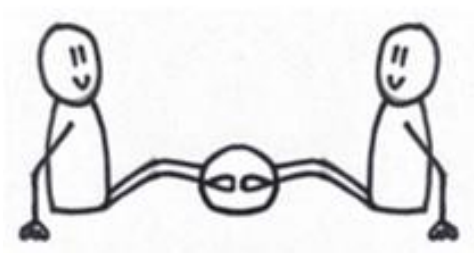
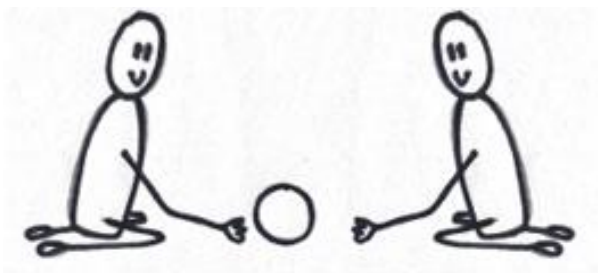
Příloha D: Pomůcka – Pohybová přehlídka

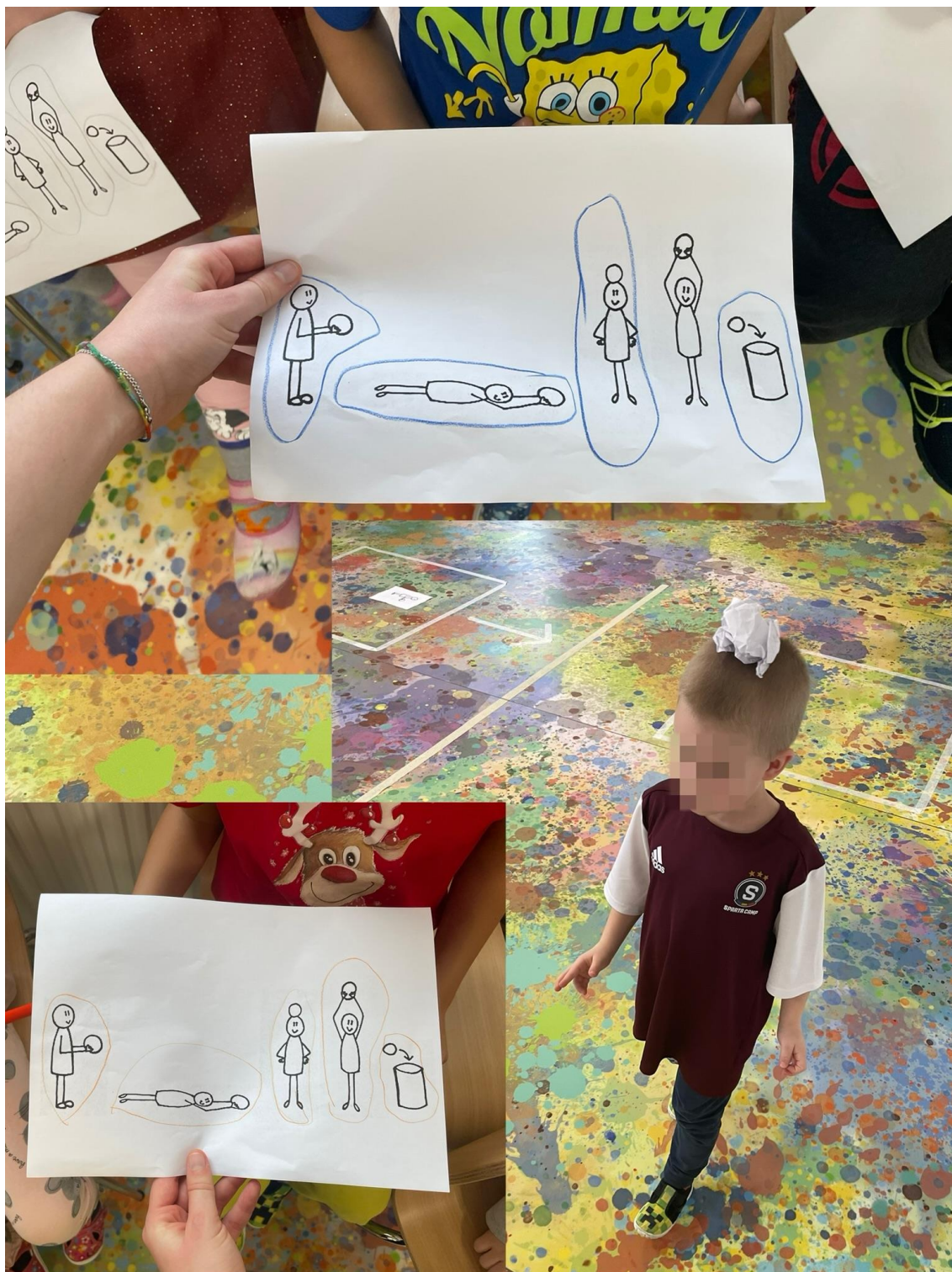
Příloha E: Pomůcka – Dvojice obrázků

Příloha F: Pomůcka – Míče všude, kam se podíváš

Příloha G: Fotografie – Pěstrosí vejce

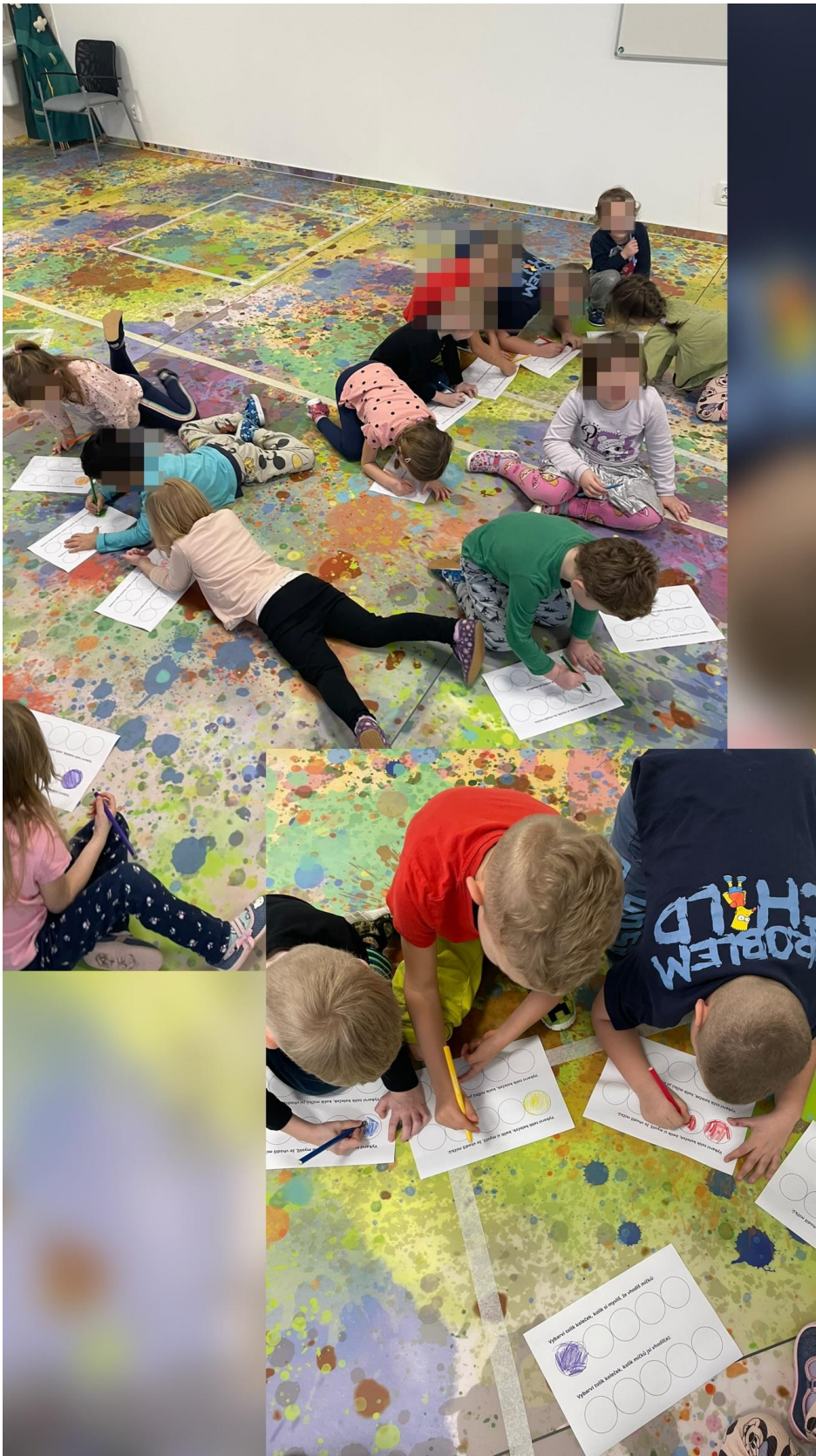
Příloha H: Fotografie – Jóga se zvířátky

Příloha I: Fotografie – Kruhová čočka

Příloha J: Fotografie – Míčková předpověď

Příloha K: Fotografie – Skáču jako žába

Příloha L: Fotografie – Pohybová přehlídka

Příloha M: Fotografie – Po mé pravé ruce si sedne

Příloha N: Fotografie – Dvojice obrázků

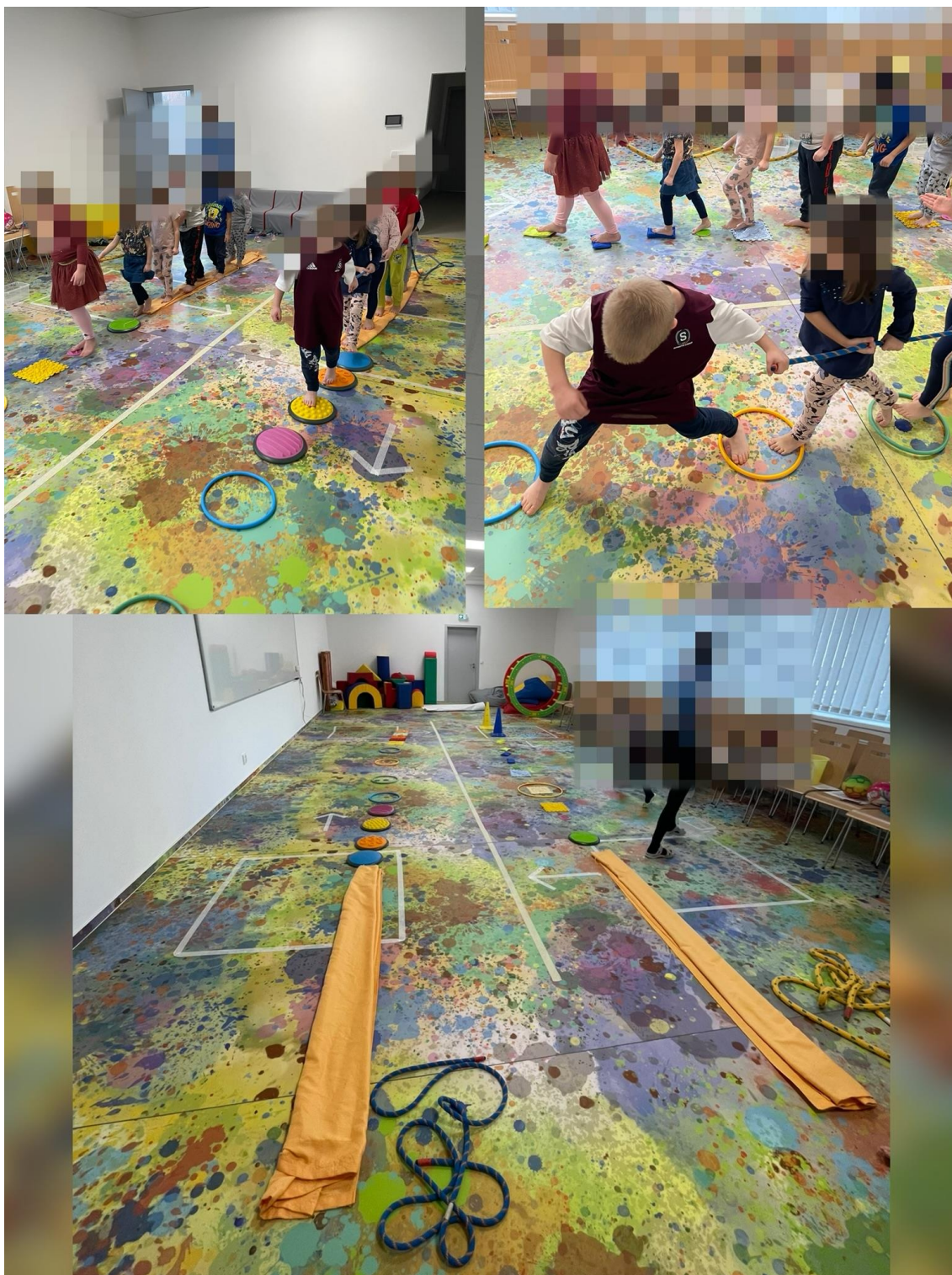
Příloha O: Fotografie – Zvířecí pantomima

Příloha P: Fotografie – Ve škole

Příloha Q: Fotografie – Táhneme za jeden provaz

Příloha R: Fotografie – Housenka

Příloha S: Fotografie – Stavba domečku

Příloha T: Fotografie – Krmíme ptáčky

Příloha U: Fotografie – Vagonky

Příloha V: Fotografie – Hodiny

Příloha W: Fotografie – Taneční panáček

Příloha X: Fotografie – Míče všude, kam se podíváš

Příloha Y: Fotografie – Zvířecí proměny

Příloha Z: Fotografie – Taneční parket

Příloha AA: Fotografie – Hodnotící semafor

Příloha BB: Rozhovor s paní učitelkou

Tazatel: Spouštím nahrávání. Jedná se o to, že jste se podílela na ověřování sborníku pohybových činností v mateřské škole. A tento sborník byl navržen tak, aby obsahoval pohybové aktivity se sebehodnocením dětí, vzájemným hodnocením dětí, rozdělováním dětí do družstev a vytvářením stanovišť. Já vám moc děkuji, že jste s dětmi sborník ověřila a chci se vás zeptat, jestli se chcete podílet i na následném rozhovoru?

Dotazovaný: Ano.

Tazatel: Takže souhlasíte s tím, že vaše odpovědi budou nahrávány a dále přepsány a použity v mé diplomové práci se zachováním Vaší anonymity?

Dotazovaný: Ano, souhlasím.

Tazatel: Tak přejdeme na rozhovor. Chci se Vás zeptat, jaký je Váš názor na realizované pohybové aktivity, při kterých děti poznávaly svoje silné a slabé stránky, odhadovaly své síly a hodnotily svůj výkon? Jsou to aktivity Pštrosí vejce, Jóga se zvířátky, Kruhová čočka, Míčková předpověď a Skáču jako žába.

Dotazovaný: Tak já si myslím, že tyto aktivity byly pro děti netradiční, zvládaly je vlastně všechny děti od tří až do šesti let a určitě si myslím, že to pro ně i něco znamenalo, něco jim to přineslo, když se měly zaměřit na to svoje sebehodnocení. A myslím si, že činnosti jako například ta Kruhová čočka, že je velmi bavily nebo i to Pštrosí vejce, protože jak jsem již zmínila, ty aktivity byly netradiční.

Tazatel: A zařazujete tento styl se sebehodnocením dětí ve Vaší třídě?

Dotazovaný: Snažíme se děti vlastně podporovat k tomu, aby své jednání ohodnotily, ale tyto aktivity úplně vyloženě nezařazujeme, a právě proto si myslím, že pro ně byly něco nového.

Tazatel: Děkuji a zeptám se Vás dále jaký je Váš názor na realizované pohybové aktivity, při kterých se děti vzájemně hodnotily a poznávaly, to byla Pohybová přehlídka, Po mé pravé ruce si sedne, Dvojice obrázků, Zvířecí pantomima a Ve škole. Těchto pět aktivit.

Dotazovaný: Myslím si, že právě v dnešní době je důležité, aby děti uměly ocenit nejen sebe, ale i práci právě kamaráda. Takže si myslím, že opět byly tyto aktivity pro ně

velmi přínosné a některé možná malinko těžší, ale myslím si, že to zvládly bravurně s lehkou dopomocí.

Tazatel: A zařazujete tento styl se vzájemným hodnocením dětí?

Dotazovaný: Snažíme se, aby děti zkusily právě po vykonané činnosti ohodnotit i kamaráda, co mu šlo, co mu nešlo, jestli ho chtějí právě za něco pochválit nebo ba naopak ohodnotit toho kamaráda, i když se stala nějaká chyba.

Tazatel: Tak to byly první dva typy aktivit a teď se Vás zeptám, jaký je Váš názor na realizované pohybové aktivity, při kterých byly děti rozdělené do družstev? Jak se jim podle Vašeho názoru dařilo spolupracovat? Realizovanými aktivitami byly Táhneme za jeden provaz, Housenka, Stavba domečku, Krmíme ptáčky a Vagonky.

Dotazovaný: Měla jsem zprvu z těchto aktivit strach, nejvíc z té aktivity Krmíme ptáčky, aby v dětech nevzbuzovaly vlastně nějakou soutěživost. Nezdravou soutěživost. Ale velmi mile mě překvapily, že ba naopak ty děti spolupracovaly v těch družstvech, nepředháněly se s tím druhým družstvem a myslím si, že spolupráce se jim dařila a například hra Vagonky a Housenka je velice bavily a zažily při ní spoustu legrace. A ještě bych chtěla vyzdvihnout aktivitu Stavění domečku, protože dle mého názoru byla velmi netradiční oproti pohybovým aktivitám, jelikož byla propojena i s konstruováním, a to děti velice baví a myslím si, že byla velmi vhodně zvolena.

Tazatel: Jo, to bylo vidět, že děti moc bavila. A takhle je dělíte do družstev při pohybových aktivitách?

Dotazovaný: Nedělíme, jelikož právě často docházelo k té nezdravé soutěživosti, ale myslím si, že právě tyto aktivity využijeme při pohybových činnostech, jelikož se tam podporuje ta vzájemná spolupráce.

Tazatel: A poslední z těchto otázek zní, jaký je Váš názor na realizované pohybové aktivity, při kterých děti rotovaly na stanovištích? Byly to například aktivity Hodiny, Taneční panáček, Míče všude, kam se podíváš, Zvířecí proměny a Taneční parket.

Dotazovaný: Tak zprvu se přiznávám, že jsem měla z té rotace na stanovištích trochu obavy, zda to děti zvládnou, ale myslím si, že když jsme zvolily první aktivitu se stanovišti Hodiny, tak se to děti naučily, velmi pomáhaly nalepené šipky, vlastně kudy mají rotovat. A myslím si, že právě tyto aktivity je taky velice bavily. Protože tyto

činnosti na stanovištích mají rády a velice mě překvapilo, jak zvládly aktivitu Míče všude, kam se podíváš.

Tazatel: Jo, jak si zvládaly předávat míč i nohama.

Dotazovaný: Jo, přesně.

Tazatel: A zařazujete tuto formu s vytvářením stanovišť?

Dotazovaný: Stanoviště zařazujeme spíše při společných akcích jako je Karneval, Čarodějnice, kdy si pro děti právě připravíme nějaké takovéhle jednoduché soutěže a oni můžou různě rotovat po těch stanovištích. Anebo ještě bych doplnila, ještě stanoviště zařazujeme často při akci s rodiči, kdy právě tam mají různorodé úkoly, například při loučení s předškoláky, a taky právě s těmi rodiči rotují po těch stanovištích a plní úkoly.

Tazatel: A teďka Vám položím ještě další otázky. První z nich je, jestli si dokážete představit, že byste tyto aktivity s dětmi ještě někdy realizovala? A které aktivity Vás zaujaly nejvíce a které Vás naopak nezaujaly?

Dotazovaný: Tak určitě bych i pro velký zájem dětí aktivity realizovala a myslím si, že budeme realizovat, nejčastěji venku, až se umoudří počasí. A nejvíce mě zaujaly aktivity právě již zmiňované Stavění domečku, Vagonky, Kruhová čočka, co tam ještě bylo, všechny byly skvělé. A Zvířecí proměny určitě. Ty mě zaujaly nejvíce a myslím si, že to zaujaly i děti.

Tazatel: A jaký je Váš názor na pomůcky potřebné k aktivitám?

Dotazovaný: Myslím si, že to jsou pomůcky, které jsou dostupné v každé školce, každá školka má obruče, kužely. Nebo jsou snadno i dostupné právě i v nějakém blízkém obchodě, nic složitějšího tam není, nebo ba naopak třeba obrázky se dají nahradit plyšovými zvířátky, líbí se mi, že tam byly právě různé alternativy pomůcek nebo provedení v tomto sborníku pohybových her.

Tazatel: A poslední, na co se zeptám, jestli byl sborník těchto pohybových činností srozumitelný? A jestli je něco, co byste v něm změnila nebo jestli Vám v něm něco chybělo?

Dotazovaný: Srozumitelný určitě byl, aktivity jsou napsané jednoduše, srozumitelně, stručně, jasně. A myslím si, že jak pro lajky, tak i pro učitelky nebo například pro vedoucí na tábory je tento sborník velmi přínosný.

Tazatel: Chcete ještě něco dodat?

Dotazovaný: Myslím si, že je fakt přínosnej ten sborník, myslěla jsem si, že to bude časově náročnější, možná tomu nahrál i počet dětí. Ale překvapilo mě, že i ti malí to zvládali. Jo něco na ně bylo malinko delší, ale třeba u toho Stavění domku, i když byla aktivita delší, tak bylo vidět, že je to všechny bavilo celou dobu. A i to hodnocení si myslím, že docela zvládaly a že to tam fakt upřímně dávaly. A ještě bych chtěla dodat, že díky hodnocení, jak ta jedna holčička dávala pořád toho mračivýho smajlíka, tak jsme se na to zaměřily a pozorovaly jsme, že fakt ke všemu má takovej jako negativní přístup, tak jsme to řešily i s maminkou a opravdu od té doby je taková jako veselejší, jo že ji asi doma malinko domluvily, nevím, co se stalo, ale asi tam proběhl nějaký rozhovor a prostě je taková lepší, už není taková negativistická. Takže díky tomuhle hodnocení to přispělo i k diagnostice.

Tazatel: Já Vám děkuji za rozhovor.